Journal of Theory & Practice in Curriculum
Vol. ۲۱ (۱۱); ۲۰۲۳, ۳۹۱-۴۵۲

دو فصلنامهٔ نظریه و عمل در برنامهٔ درسی
سال یازدهم، شمارهٔ ۲۱، بهار و تابستان ۱۴۰۲، ۴۵۲-۳۹۱

واکاوی برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z [۱]

Studying the Curriculum, Proportional to the Characteristics of Generationz in the Generation Z

زهرا پروازی مقدم[۲]، کوروش فتحی واجارگاه[۳]، کامبیز پوشنه[۴]، علی اکبر خسروی بابادی[۵]،

چکیده: هدف ازپژوهش حاضرواکاوی برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z بوده است. این مطالعه با رویکرد کیفی،ازنظر هدف کاربردی وبر اساس نظریهٔ سیوفانگ‌وشات‌ون دارای تحلیل محتوای استقرایی بوده است.این پژوهش،با مصاحبهٔ نیمه. ساختاریافته و نمونه. گیری هدفمند و مشارکت ۲۳ نفر،از خبرگان علمی، اجرایی و۲۰ نفر ازدانش آموزان دوره متوسطه با گروه های کانونی انجام شد.پس از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته، ضمن‌مراحل‌کدگذاری،تحلیل داده ها انجام شده است.برای تامین اعتبار یافته ها از روش مذاکره با همکاران ونظر ممیز بیرونی و برای پایایی از روش لینکلن و گوبا استفاده شده است.یافته‌ها: علاوه برتأکیدبر اهمیت شناخت نسلی وویژگی ها،ترجیحات ونیازهای نسل z نشان می دهند که برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل zناظر بر۲۰۰ شاخص و ۳۰مؤلفه و ۱۰ اصل هستند که این ۱۰ اصل عبارتنداز:(منطق،اهداف،محتوی،راهبردهایادگیری،ویژگی‌های معلمان نسل z،موقعیت‌های یادگیری سنجش وارزشیابی، عوامل زمینه ای، پدیده‌های نوظهور، چرخش‌های نوگرا) که منتج بهاستخراج چارچوب مفهومی برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z گردید.

واژگان کلیدی: **نسل z برنامه درسی؛ تحلیل محتوا استقرایی**

Z. Parvazimoghadam. K. Fathivajargah, K. Pooshne. A. KhosraviBabadi

Abstract: The current research aimed to analyze the curriculum suitable for the characteristics of generation. This study has a qualitative approach in terms of purpose, and application, and based on the theory of Shiye and Shannon on ,it has an inductive content analysis . This research is based on semi-structured interviews and purposeful sampling with the participation of ۴۳ people from scientific, executive, and focal groups. After the semi-structured interviews during the coding stages, data analysis was done in ۷ steps .to validate the findings, the method of negotiation with external auditors was used and for reliability, the Lincoln and Guba method was used. Findings: In addition to emphasizing the importance of generational knowledge and the characteristics, preferences and needs of generation z, the curriculum is suitable for the characteristics of generation z ،based on ۲۰۰ indicators of ۳۰ components and ۱۰ principles (logic, goals, content learning strategies, characteristics of teachers of generation z, learning. situations, assessment and, evaluation ،background factors, emerging phenomena, and modern revolutions) which led to the extraction of the conceptual framework of the curriculum suitable for the characteristics of generation z.

Keywords: Curriculum, Generation Z, Qualitative Content Analysis

---

۱. تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۰۲

۲. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی. تهران، ایران ، رایانامه z.parvazimoghadam@yahoo.com

۳. استاد برنامه ریزی درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی ، تهران ،ایران ، (نویسنده مسئول) رایانامه kouroshfathi@hotmail.com

۴. استادیار برنامه ریزی درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی. تهران، ایران ، رایانامه poushaneh@hotmail.com

۵. دانشیار برنامه ریزی درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی. تهران، ایران ، رایانامه Khosravi.edu@gmail.com

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مقدمه

تحولات گسترده در جهان معاصر ابعاد مختلف زندگی بشر را درنوردیده است و ظهور فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات بر تمامی جنبه‌ها و ابعاد زندگی انسان، تأثیری بسزا داشته است اینترنت بزرگترین بر هم زننده روند تمدن و تاریخ موجب ظهور نسلی شده است و گرایش‌ها به سمت یادگیری‌های دیجیتالی در اکثر فعالیت‌ها به نگرانی اصلی تبدیل شده است دانش‌آموزان امروز نسلی را نشان می‌دهند که همراه با فناوری رشد کرده‌اند و با بهره‌وری از فناوری، نیاز به رویکردی متفاوت در یادگیری دارند این گروه نسلی با ارتباطات دیجیتال رشد کرده‌اند و از تلفن‌های هوشمند در پاسخ به همه نیازهای خود و ارتباطات جهانی از آن استفاده می‌کنند استفاده می کنند . این گروه نسلی را در یک طبقه بندی جهانی نسل zمی نامند ،که پس از سال ۲۰۰۰، متولد شده اند نسل zاولین نسلی هستند که در جهان متصل به اینترنت متولد شده است .. این اولین نسلی هستند که در فناوری غوطه‌ور شد ه اند ؛ درست از همان زمان تولد تلفن‌های هوشمند، رسانه‌های اجتماعی و دنیای «همبسته» همیشه بخشی از زندگی این نسل را تشکیل داده است. درک صفات و یا رفتارهای این گروه و پی بردن به نحوهٔ حمایت از این نسل، همچنین شناخت و همکاری با نسل‌ها نکته کلیدی در اثربخشی آموزش است (چایسری[۱]، ۲۰۱۹) امروزه ، درک نژاد جدید مدارس و دانشگاه‌ها، درک جهان فرا پیچیده، انسان‌های پیچیده،ابزارهای فناوری دنیای جدید توانسته‌اند موجبات تجدید نظر را در برنامه درسی فراهم کنند؛ بنابراین، برنامه‌ریزان درسی دست‌کم باید به قلمرو کمی و کیفی این فراپیچیدگی مسلط بوده و متناسب با این فراپیچیدگی پاسخ‌گوی برنامه درسی باشند (ملکی،۱۳۸۰). برنامه درسی به‌منزلهٔ نوعی علم در موجی از تحولات شتابناک در حوزهٔ علم فناوری قرار دارد که در گذشته و امروزه، ماهیت آن را بررسی کرده‌اند و به عنوان مبنایی برای آینده برنامه درسی مطرح است . با مروری بر

[۱] Chaisersl

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

یافته های پژوهش‌های داخلی از منظر تغییرات نسلی به نظر می رسد توجهی کافی به برنامه درسی نشده است . در این پژوهش سعی شده است تا، با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و مصاحبه با خبرگان علمی و اجرایی و گروه‌های کانونی، چارچوبی مفهومی برای برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z ارائه گردد که، در واقع، بتواند به این سؤالات اساسی پاسخ دهد: ویژگی‌ها و نیازهای نسل z چیست؟ اصول و مؤلفه‌های برنامه درسی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای نسل z چیست؟

بیان مسئله و چارچوب نظری

در دهه های اخیر جهان بسیار سریع در حال تغییر است و ، فناوری با تغییرات اساسی روبرو بوده ، که این امر بر سبک زندگی و تمایلات یادگیری دانش آموزان عصر دیجیتال امروزی تأثیر بسیاری گذاشته است. در دوره امروز فن آور محور دانش آموزان در مقایسه با پیشینیان خود نیازهای متفاوتی دارندو هر نسلی از دانش آموزان دارای شرایط زمانی متفاوتی هستند که در آن رشد کرده است و مهم است که امروزه تفاوت ها ی نسلی و ترجیحات یادگیری دانش آموزان را درک کنیم تا محیط های سازنده ایجاد کنیم (پولاکووا ، ۲۰۱۹) روند های نوظهور در حیطه های فن آوری و جنبش هایی چون نو / چند بستر سازی، با دغدغه های اهمیت و ضرورت شناخت نسلی همراه است . همزمان با فزونی و دانش و آگاهی بشر از حساسیت واهمیت تعلیم وتربیت وظهور ساختارهای اجتماعی پیچیده، نظام تعلیم تربیت از اشکال تصادفی وسنتی به سوی نظام های حساب شده وقانونمند سوق یافته اند در این میان برنامه درسی از طرح ومقاصد واقع بینانه ای برخوردارگردیده است (فتحی واجارگاه ۲۰:۱۴۰۰). انقلاب چهارم صنعتی با رشد چشمگیر فناوری دیجیتال به طور قابل توجهی نحوه یادگیری را تغییر داده است و. گرایش ها به سمت یادگیری های دیجیتالی در اکثر فعالیت ها به نگرانی اصلی تبدیل شده است ، با اختراع وب تعامل دو طرفه بین یادگیرندگان ومعلمان همزمان ونا همزمان بدون محدویت زمان و مکان امکان پذیر

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

است(سونی[۱] ۲۰:۲۰۲۰). . برنامه درسی به عنوان یک علم در موجی از تحولات شتابناک در حوزه ی علم فناوری قرار دارد ومی بایست ماهیت آن بطور مستمر مورد بررسی قرارگیرد .ودر چنین بستری درک جدید مدارس و دانشگاهها,درک جهان فرا پیچیده ,انسانهای پیچیده , ابزارهای فناوری دنیای جدید , موجبات تجدید نظر در برنامه درسی را فراهم آورده است. هالیس دمیر[۲](۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان "آموزش و یادگیری"با تاکید بر نظر(پرنسکی[۳] ۲۰۰۵)بیان داشته امروزه با ظهور یک نسل جدید که به زبان تکنولوژی صحبت می کند،مواجه هستیم . این نسل ،را نسل اینترنت می‌نامند. که غرق در فناوری زندگی می‌کنند. یادگیرندگان نسلZ با دسترسی به دانش وشبکه های اجتماعی، گرافیک های پیچیده ، آموزش های بصری، تحویل سریع محتوا های آموزشی ، انتظارات متفاوتی در آموزش و سبک های یادگیری دارند. .با توجه به مقولاتی چون جهانی شدن[۴]،وظهور تکنولوژیهای جدید اطلاعات ارتباطات می توان اذعان داشت، نسل جدید با دنیای جدیدی روبرو است که ارزشها، هنجارها، و فرهنگ او را دچار تغییر و تحول می نماید در این راستا باید ماهیت و تاثیرات این شرایط به خوبی فهمیده شود. زیرا فاصله نسلی با تاکید بر "فن آوری اطلاعات و ارتباطات[۵]"موجب تفاوتهایی در باورها و ارزشهای میان نسلها می باشد(فتحی سروش،۳۵:۱۳۹۰). . در عرصه کنونی با ظهور فناوری های نوین و یادگیریهای تلفیقی و بهنگام,رویکرد یادگیری سنتی ,دستخوش تغییرات اساسی شده است(رستمی نژاد ,و همکاران۲۵:۱۳۹۵). گلسر[۶] دراین راستا معتقد است چگونه می توان بین آن چیزی که به دانش آموزان درس داده می شود و آنچه در زندگی واقعی آنان رخ می دهد رابطه ای برقرار کرد (۲۷:۱۹۲۵) امروزه که مهم ترین دغدغه نظام آموزش و پرورش یک کشور ایجاد بستری مناسب جهت رشد و تعالی سرمایه های فکری در جامعه اطلاعاتی و

---

۱ Canton Sony ۲۰۲۰
۲ Demir Halis
۳ Prinsky
۴ Globalization
۵ Information and Communication Technology
۶ Glaser

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

دانایی محور می باشد نیازمند تعریف مجدد و نوین از نقش و کارکرد مدارس به عنوان اصلی ترین نهاد های آموزشی در جامعه هستیم(غزنوی۱۳۹۶:۳۳). این نسل تاثیرات بزرگی بر محیط آموزش و پرورش فعلی داردوهمواره موضوع تحقیق داغ و غیر قابل انکار است.در واقع هر نسل با خصوصیات جدیدباعث می شود موضوع بررسی نسل ها مجدد ارزشمند تلقی گردد.در این راستا پژوهشگران به شناسایی نسل zپرداخته و متفق هستندکه نسل zدر دوره‌ای غنی از نظر فناوری به دنیا آمده است. جانسون[۱]، (۲۰۲۰) معتقد است ما باید نو آور باشیم و از سیستم عامل های مناسب برای ارتباط با فراگیران نسل zدر جایی که هستند استفاده کنیم. متولدین نسل z با دنیایی پیچیده و مبتنی بر فناوری درهم تنیده شده‌اند (میلر[۲]،۲۰۱۹:۷۸) شکاف نسل ها و گستردگی دامنه تغییرات نسلی مسئله اصلی در همسو شدن با یادگیرندگان نسلz است به گونه ای که نزاع بین مدیران با نسل جدید همواره موضوع تحقیق داغ غیر قابل انکاربرای پژوهشگران است. چشم انداز جدیددانش آموزان نسل z دارای دیدگاه منفی نسبت به مدرسه و مدیران مداس ایجاد نموده است. (دمیر،۲۰۱۹:۶۸۳) و همچنین ، یادگیرندگان نسل Z ، در همسویی با مراکز آموزشی و مدارس ،پیوند ضعیفی دارندزیرا معتقدند مدیران مدارس با تغییر و تحولات زمان وخواسته هاو ترجیحات آنان عمل نمی نمایند،.تعارضات و تناقضات یاد گیرندگان نسل z همراه با اختلافات عمیق آنها با معلمان و مدیران حتی والدینشان نشانگرفاصله نسلی و اهمیت و ضرورت شناخت نسلی است .یادگیرندگان نسل zدر رابطه با مدرسه و معلمان خود حتی محتوا های آموزشی انتظارات و ترجیحات متفاوت تری دارند ومعتقدند محیط‌های فعلی در مراکز آموزشی ،نیازها، علایق و ترجیحات یادگیری آنان را کاملاً برآورده نمی‌کند.و با مشاغل آینده شان پیوند ندارد . چایسری (۲۰۱۹) بیان داشته ویژگی های متمایز نسلz متمایل به چالش کشیدن معلمان است به این منظور تأمین نیازهای یادگیری دانش‌آموزان، دانستن ترجیحات و انتظارات ناشی از دوره‌ای که در آن پرورش یافته‌اند و برنامه درسی متناسب با نیازهای

---

[۱] Johnson
[۲] Mille

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

آنان ضروری است . امروزه انگیزه و ترجیحات یادگیری نسل Z معلمین را به تجدید نظر وطراحی مجدد آموزش مجبور می نماید .زیرا در دنیای فناورانه و دسترسی به اطلاعات و ارتباطات معلمان در متناسب سازی راهبردها و استراتژی ها و محتوای آموزشی در مواجه با دانش آموزان با چالش جدی روبرو هستند در مطالعات وپژوهش ها ی اخیر به اهمیت و ضرورت و توجه به تفاوت و تغییرات نسلها پرداخته شده وتاکید دارد که تفاوت های اساسی و تمایز بین نسل ها را برای توسعه آموزش و پرورش باید درک کنیم,امروزه خلاء هایی در حوزه برنامه درسی و جامعه تعلیم و تربیت مطرح است که بایدبه باز تعریف .نیازها , ترجیحات آنی و آتی نسل Z براساس تواناییهای ذهنی (شناختی)و علائق (گرایش) و توانمندی ها(مهارت) ونیازهای آتی متناسب با جامعه و پدیده های نوظهور بپردازیم. فهم برنامه درسی به عنوان یک بحث یا متن بین المللی نیز مسئله جدیدی است در راستای اهمیت نقش طراحان برنامه درسی: «آماده شدن برای یادگیرندگان نسل Z در برنامه درسی متناسب« در پژوهش‌های (پاپسکو[۱]، ۲۰۱۹) و (یوگی[۲]، ۲۰۱۹) تاکید بر ضرورت درک و شناخت رفتار نسل Zشده است با تبیین چالش‌ها و دشواری‌ها همچنین راهکارهای پژوهش‌های انجام‌شده در دهه‌های اخیرنتایج نشـان‌دهندهٔ اهمیت ایـن موضوع است که نسل نوظهور همواره موضوع تحقیق داغ و غیر قابل انکار است که می توان به پژوهشهایی در دهه های گذشته اشاره نمود .در یادگیری دیجیتالی درپژوهش‌های(کلی[۳]۲۰۱۹،چاتیو[۴]، ۲۰۱۶،میلر[۵]،۲۰۱۹) به اهمیت درک ویژگی شخصیتی یادگیرندگان نسل Z پرداخته شده است در پژوهش های(کوری و مگان[۶]۲۱:۲۰۱۷) با عنوان «آموزش و جذب دانش آموزان نسل Z» (پلاکو[۷]۲۰۱۹) با عنوان «فناوری موبایل و نسل Z»(فرنادز[۸]، ۲۰۱۶) با

---

[۱] Popescu
[۲] Yogi
[۳] Kelly
[۴] Chateau
[۵] Miller
[۶] Corey& Megha
[۷] Plako
[۸] Fernadez

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

عنوان «مهارتهای دیجیتالی معلمان نسل Z » به اهمیت ، نقش و کارکرد عناصربرنامه درسی و موضوع یادگیری های دیجیتالی مورد مطالعه و پژوهش قرارگرفته است. از منظر پژوهشگران داخلی مانند پژوهش های حسینی ۱۳۹۹ ؛غزنوی ۱۳۸۹اعلامی ۱۳۸۹؛ مطلق ۱۳۸۹قلی زاده ۱۳۹۷وسایر پژوهشهای مرتبط اگرچه به موضوع برنامه درسی نو آورانه پرداخته اند. اما تغییرات چشمگیر دنیای دیجیتال، درنقش و کارکرد بخشی از عناصر برنامه درسی، متناسب با نیازها و ترجیحات نسل z در عصر اینترنت و یادگیری‌های دیجیتالی کمتر مورد توجه قرار گرفته است.و در این راستا پژوهش (نوری ، ۱۴۰۱) صرفا از نگاه روان شناختی و سبک زندگی نسلz را مورد مطالعه قرار داده است. به نظر میرسد باید به شکل جامع تری همه نیازها و ترجیحات نسل z درحوزه برنامه درسی مورد توجه قرارگیرد.در این عرصه نزاع و اختلافات نسل جدید با مدیران ، معلمان ،حتی والدینشان با نسلz نسبت به مدرسه و اختلافات عمیق و عدم همسویی با مراکزآموزشی و از طرفی متناسب سازی راهبردها و استراتژی ها و محتوا های آموزشی با ذائقه و ترجیحات نسل z ،نشانگر اهمیت و ضرورت شناخت نسلی است که به نظر می رسد، باید در همه عرصه ها ،نقش و کارکرد مدارس،به ویژه برنامه درسی متناسب با این گروه نسلی همسو شویم .(کوری[1]،۲۰۲۱) در این راستا اذعان داشته مطالعه بینش و چشم‌اندازها، سبک‌ها، ترجیحات و نگرانی‌ها و باورهای این نسل در رابطه با سیاست، معنویت، انگیزه، ارتباطات، موضوعات اجتماعی، تعامل با جامعه، روابط و رهبری و یادگیری بسیار حائز اهمیت است.. مسئله اصلی این است که تغییرات سریع، به‌ویژه تغییرات اساسی در حوزه فناوری، موجب گردیده که در سبک زندگی و تمایلات یادگیری دانش‌آموزان تغییرات مهمی ایجاد گردد.در چنین شرایطی سرعت تغییرات نسلی نه تنها موجب چالش هایی پیشرو برای برنامه ریزان درسی می باشد بلکه رشد و سرعت تغییر در تفاوت های نسلی ، دنیای فناورانه و زندگی دیجیتال منجر به تغییر ذائقه جدید یادگیرندگان در متناسب سازی محیط یادگیری

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

گردیده است، که بکارگیری منابع وابزارهای دیجیتالی ، گرافیک های پیچیده در آموزش های بصری تحویل سریع محتوا های آموزشی ،تناسب محتوا متناسب با زندگی واقعی و تغییر نقش و کارکرد سایرعناصر برنامه درسی چالش های پیش رو را برای طراحان آموزشی و مدیران ایجاد نموده است. مدیران معلمان حتی والدین از لنز خود با مسائلی پیچیده با این گروه نسلی مواجه می باشند که معلمین را مجبور به تجدید نظر و طراحی مجدد آموزش‌های مبتنی بر کسب مهارت‌های جدید نموده است . در نهایت می توان گفت مشاهدات نشان داد که اکثر پژوهش ها در موضوعات برنامه درسی نوآورانه ،صحبت شـــده اســـت اما همچنان با توجه به تأثیر گسترده اینترنت در سبک های یادگیری و ترجیحات و علاقمندی های این گروه نسلی شاهد فقدان پژوهش های تآثیر گذار متناسب با ویژگی های نسلی یعنی نسل اینترنت هستیم.باتوجه‌به خلأهای پژوهشی دررابطه با موضوع تغییرات نسلی ، و برنامه درسی متناسب با نسل z ضرورت و اهمیت پژوهش حاضر مشهود است. در پژوهش حاضر با هدف **واکاوی،برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z در دوره متوسطه شهر تهران سعی شده است به این سؤالات پاسخ داده شود که** : ویژگی‌ها و نیازهای نسل z چیست؟ اصول و مؤلفه‌های و مفروضات برنامه درسی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای نسل z در نظام آموزشی ایران چیست ؟

روش پژوهش

این پژوهش براســاس رویکرد کیفی و روش تحلیل محتوای استقرایی (متعارف) بر مبنای نظریه سیوفانگ و شنون [1](۲۰۰۵) همچنین با هدف واکاوی برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل Z دردوره متوسطه تهران مورد بررسی قرار گرفت. این پژوهش با رویکرد کیفی و روش تحلیل محتوای کیفی استقرایی به شناسایی ویژگی‌ها و نیازها همچنین ترجیحات نسل z و برنامه درسی متناسب با این گروه نسلی پرداخته شده است.. استفاده از رویکرد استقرایی، که تحلیل محتوای متعارف هم نامیده می‌شود، بیشتر زمانی ضرورت می‌یابد که اطلاعات کافی درباره پدیده‌ای وجود نداشته باشد (تبریزی،

[1] Hsiu-Fang & Shannon ۲۰۰۵:،،

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

۱۳۹۰).. به این صورت که با استفاده از رویکردی تحلیل استقرایی، اطلاعات تحقیق بر مبنای مصاحبه و طرح سؤالات نیمه‌ساختاریافته تنظیم شده است تا بتواند با دیدگاه مشارکت‌کنندگان تحقیق، یعنی مصاحبه با خبرگان علمی و خبرگان اجرایی و یادگیرندگان نسل z، به بیان دیدگاه‌ها در این خصوص بپردازد و تا حدودی حوزه‌های جدیدی را در رابطه با موضوع تحقیق روشن کند. در این راستا، برای گردآوری اطلاعات با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته با نمونه‌گیری هدفمند، با ۲۳ نفر از خبرگان علمی و اجرایی مصاحبه همچنین با ۲۰ نفر از دانش آموزان در گروه کانونی بهره گرفته شده است؛ به نحوی که مشارکت اثربخش و قابل اعتمادی را برای پژوهش ایجاد کند. در این مشارکت با استفاده از نمونه گیری هدفمند از تجربه مشترک شرکت‌کنندگان (متخصصان برنامه درسی، مدیران مدارس، معلمان، والدین و دانش‌آموزان دو دوره تحصیلی) استفاده شده است. انتخاب مشارکت‌کنندگان با تعیین دو ملاک اساسی صورت گرفت: ۱) تخصص علمی و ۲) تجربه عملی، بر این مبنا، مشارکت‌کنندگان مطابق (جدول ۳) در سه گروه خبرگان علمی، خبرگان اجرایی، یادگیرندگان نسل z تعریف می‌شوند. اطلاعات لازم طی دوره زمانی زمستان ۱۳۹۹ و بهار ۱۴۰۰ جمع‌آوری گردید همچنین گفتگو و مصاحبه با هر یک از این اشخاص به جهت محدویت کرونا،بخشی حضوری و بخشی مجازی صورت گرفت همچنین در مواردی نیز گفتگو در چند جلسه استمرار یافت. در مصاحبه و گروه‌های دانش‌آموزی در دو دوره تحصیلی تلاش شد که شرایط حضوری بیشتر مهیا گردد تا نظرهای واقع‌گرایانه‌ای دریافت گردد. جدول مشخصات مشارکت کنندگان در پژوهش در جدول ۱ ارائه گردید. مصاحبه‌های جمع‌آوری‌شده بر جایگاه علمی و تجربی مشارکت‌کنندگان و ارتباط نزدیک آنان با گروه نسل Z مبتنی بوده است که علاوه بر مشارکت فعال دانش‌آموزان نسل Z ، هر یک از این اشخاص دارای نظرهای سنجیده و ارزشمند همچنین قابل تامل بودند. تنظیم پرسش‌های ساختاریافته متناسب با موضوع پژوهش توسط شرکت‌کنندگان پاسخ داده شده است و سپس با برگزیدن نمونه‌های مورد نظر و پیاده‌سازی فرایند رمزگذاری، تحلیل محتوا صورت گرفته است

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

و در راستای تعیین اعتبار با مذاکره همکاران و نظر ممیز بیرونی، بر مبنای الگوی لینکن وگوبا، از معیار قابلیت اعتماد «قابلیت ثبات»، «انتقال‌پذیری» «اطمینان‌پذیری» و «تأییدپذیری» نتایج بهره گرفته شده است. در ایـن زمینـه، تلاش و اقداماتی برای دستیابی به هریک از این معیارها صورت پذیرفته است. در اصل، قابلیت اعتبار[۱] مشارکت‌کنندگان با حداکثر تنوع در تجارب انتخاب و نمونه‌گیری تا رسیدن داده‌ها به حد اشباع و مناسب‌ترین واحد معنایی تعیین گردیده است و در اصلاح و ارزیابی از پنل خبرگان (تیم تحقیق) در راستای حمایت از تولید مفهوم و یا موضوعات کدگذاری و نیز بازبینی توسط مشارکت‌کننده استفاده گردیده است. در قابلیت ثبات از حسابرسی تحقیق توسط یک ناظر خارجی در راستای افزایش میزان ثبات پژوهش استفاده شد و در قابلیت انتقال‌پذیری[۲] اصل دیدگاه‌ها وت جارب گوناگون مشارکت‌کنندگان با حداکثری تنوع مورد توجه بوده و قابلیت اطمینان‌پذیری[۳] به معنای ثبت و ضبط تمامی جزئیات پژوهش و یادداشت‌برداری از تمامی مراحل موجود است ودر رعایت اصل تاییدپذیری[۴] مستندسازی و حفظ تمـامی مسـتندات در فرآیند پژوهش مورد توجه بوده است.

[۱] Credibility
[۲] Transferability
[۳] Reliability
[۴] Dependability

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۱ مشخصات متخصصان و صاحب نظران شرکت کننده پژوهش

	رشته تحصیلی	مدرک تحصیلی	رتبه علمی و شغلی	محل کار	**جنسیت**
۱.	برنامه درسی	دکتری	.استاد یار	دانشگاه فرهنگیان	**مرد**
۲.	برنامه درسی	دکتری	استاد یار	دانشگاه تهران	**مرد**
۳.	برنامه درسی	دکتری	استاد یار	دانشگاه علوم تحقیقات	**زن**
۴.	فلسفه تعلیم و تربیت	دکتری	دانشیار	دانشگاه تربیت مدرس	**مرد**
۵.	برنامه درسی	دکتری	دانشیار	دانشگاه آزادتهران مرکز	**مرد**
۶.	فلسفه تعلیم و تربیت	دکتری	کارشناس ارشد	وزارت آموزش و پرورش	**زن**
۷.	ادبیات فارسی	دکتری	کارشناس ارشد	وزارت آموزش و پرورش	**زن**

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۲ مشخصات خبرگان اجرایی (شرکت کننده درپژوهش)						
۱	برنامه درسی	فوق لیسانس	متوسطه	مدیر	۳۲	زن
۲	مدیریت آموزشی	فوق لیسانس	متوسطه	مدیر	۳۲	زن
۳	مدیریت آموزشی	فوق لیسانس	متوسطه	مدیر	۳۰	مرد
۴	مدیریت آموزشی	فوق لیسانس	ابتدایی	مدیر	۳۱	زن
۵	آموزش ابتدایی	فوق لیسانس	ابتدایی	مدیر	۳۰	مرد
۶	برنامه درسی	فوق لیسانس	متوسطه	مدیر	۳۰	زن
۷	زیست شناسی	فوق لیسانس	متوسطه	معلم	۳۰	زن
۸	ادبیات فارسی	فوق لیسانس	متوسطه	معلم	۲۸	زن
۹	برنامه درسی	دکتری	متوسطه	معلم	۲۰	زن
۰	شیمی	فوق لیسانس	متوسطه	معلم	۳۰	زن
۱	تاریخ	دانشجوی دکتری	متوسطه	معلم	۲۹	زن
۲	ابتدایی	دانشجوی دکتری	ابتدایی	معلم	۲۶	زن
۳	روانشناسی	فوق لیسانس	ابتدایی	معلم	۱۰	زن
(والدین شرکت کنندگان در پژوهش)						
۴	حسابداری	فوق لیسانس	ابتدایی متوسطه	والدین	دوفرزندی	زن
۵	تحقیقات آموزشی	فوق لیسانس	ابتدایی متوسطه	والدین	دوفرزندی	مرد
۶	اقتصاد نظری	فوق لیسانس	ابتدایی متوسطه	والدین	دوفرزندی	زن
مشارکت ۲۰ نفر از دانش اموزان با مصاحبه و گروههای کانونی						

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۳ : روشناسی پژوهش						
پرسش‌های تحقیق : **یادگیرندگان نسل Z دارای چه ویژگی‌ها و نیازهای نسلی هستند ؟** **مؤلفه‌ها و اصول و مفروضات برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل Z چیست؟**						
روش	جامعه و نمونه پژوهش		جمع آوری اطلاعات	تجزیه و تحلیل	اعتبار و پایایی	ارائه نتایج
روش تحلیل محتوی کیفی استقرایی	متخصصان مدیران مدارس، معلمان، والدین دانش‌آموزان دو دوره تحصیلی	نمونه‌گیری موارد هدفمند: ۲۳ نفر متخصصان و خبرگان اجرایی ۲۰ نفر مصاحبه وکانون دانش‌آموزی	مصاحبه نیمه ساختاریافته	تفسیر داده با تعیین مقوله‌های خرد و میانی و اصلی ،، فرموله کردن و تفسیر نتایج	الگوی لینکن و گوبا	تحلیل و ارائه چارچوب مفهومی برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل Z در نظام آموزش ایران

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

یافته‌های پژوهش

این پژوهش به منظور بررسی عمیق برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل Z با بافتی خاص از محیط فناورانه و دنیای دیجیتال، با دریافت نظرها و تجارب شرکت‌کنندگان به این نتایج دسترسی پیدا نمود. یافته‌های پژوهشی برمبنای ویژگی های نسل z شامل ۱۲۰مقوله خرد ناظر بر ۳ بعد اصلی (مفهوم شناسی نسلی،ویژگی ها و نیازهای) و۱۷ مؤلفه می باشد وهمچنین در حوزه برنامه درسی با ۲۰۰ (شاخص) و۱۰مقوله اصلی و۳۰ مقوله میانی (مؤلفه) منتج گردید. در نهایت، ۹ مفروضه از این نتایج در رابطه با برنامه درسی متناسب با نسل z ارائه گردیده است. جدول ۷بیانگر این گزارش می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۴

روش پژوهش	موضوع	خرده مقوله	مقوله میانی مؤلفه‌ها	مقوله اصلی (اصول)
تحلیل محتوای کیفی استقرایی	ویژگی‌ها و نیازهای نسل Z	۱۲۰	۱۷	۳
تحلیل محتوای کیفی استقرایی	برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z	۲۰۰	۳۰	۱۰

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۵ ویژگی‌های نسل z

خرده مقوله (متن مصاحبه) جدول ۵-۴	کدهای مصاحبه	مقوله‌های میانی (مؤلفه‌ها)	مقوله اصلی (اصول)
نسل z متولدین نسل اینترنت دارای هویت فناورانه /علاقمند به فضای مجازی و بگردی استفاده‌کننده موتورهای جستجوگر /غوطه‌وری در اطلاعات/مشاهده‌گر تصاویر گرافیکی /گیمرهای ماهر/تولیدکننده محتوی در دنیای مجازی /کنشگر در فضای مجازی /علاقمند به نرم‌افزارهای دیجیتالی و موبایل/خلق‌کننده پیام های سریع	۱,۲,۳,۴,۵,۶,۷, ۸,۹,۱۰,۱۱,۲	بومیان دیجیتال	ویژگی‌های شخصیتی نسل z
گزیده نظرات : شرکت کننده ۳/k : " نسل z نسل اینترنت است و با تولد اینترنت نسل z با آن همراه شدند و زندگی آنها در اینترنت و دنیای مجازی و موبایل درگیر است وتولیدکننده محتوی در دنیای مجازی و گیمرهای ماهر هستند ". شرکت کننده k ۱/ : "دارنده دیتای گسترده به دیتاها گسترده دسترسی دارند و منابع در دسترس دارند و معتقدند چرا باید به مغزم فشار بیاورم چرا کاری بکنم که مقرون به صرفه نیست". شرکت کننده k ۲/ "بومیان دیجیتال هستند و کنشگر در فضای مجازی هستند یعنی عمده وقتشان را در فضای مجازی می گذرانند تولید کننده محتوا هستد . در فضاهای متنوع به تولید محتوا دست می زنند وعنکبوتی یاد می گیرند .سرچ در گوگل آپارات یوتیوب :سخنرانی و فیلم و شنونده پادکست و تد هستند . نباید عاملیت را از آنها بگیریم .دارای شبکه های تلویزیونی هستند .از حرکتهای خطی بیزارند شرکت کننده کننده ۱۱/D " این شرکت کننده ،از مهارتهای دیجیتالی خود می			

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

	گوید" من زمانی که معلمم در تدریس آنلاینش نیاز به کمک داشت به ایشان استفاده و کاربرد از قلم نوری را به او آموزش دادم ". شرکت کننده کننده K/۵"ابزار و منابعی که دانش آموزان در یادگیری خود از آن استفاده می کنند طبق آماری که گرفتیم بیشتر از گوشی همراه استفاده می کنند در مرحله بعد تبلت و در مرحله آخر لپ تاپ" شرکت کننده R/۱علاقمند به فضای مجازی و وبگردی هستند گشتن در اینستاگرام و بازیهای آنلاین و دیجتالی و گروهی بدون قید زمان است و ابزارهای یادگیری این نسل بیشتر فضای مجازی , ابزارهای دیجیتالی , موبایل و تبلت و ماتنیتورهای هوشمند است.شرکت کننده R/۲ ":نسل Z بیشتر از ابزارهای دیجیتالی و نرم افزارها استفاده می کنند و کلا خلق‌کننده پیام های سریع **هستند".**		
	نسل z دارنده ارتباط در دنیای مجازی و واقعی/علاقمند به صحبت کردن و گفتمان/درگیر ارتباطات عاطفی و جنسیتی/تعامل‌گر در گفتگوی فردی و جمعی/گرایش به شرکت در جمع‌های دوستانه/عدم غالب‌بندی در ارتباط /مشارکت‌جو، اهل اقبال و گفتگو علاقمند به گروه دوستان در یادگیری /علاقمند به ارتباط مؤثر با دیگران و ارتباط معنادار با افراد همسو (گشادگی ارتباط)	**۱,۲,۱۴,۳,۵,۱۵ ,۱۶,۱۷,۱۲,۱۳, ۲۱,۲۳**	اجتماعی
	گزیده نظرات : شرکت کننده "K/۱در دنیای مجازی به راحتی ارتباط برقرار می کنند . در دنیای واقعی هم همینطور هستند . غالب بندی ندارد و با هر کس هم نمی شناسند راحت ارتباط برقرار می کنند با نسل خود خوب می آمیزند با یک نسل قبل از خود هم ارتباط برقرار می کنند شرکت کننده D/۸: "تعامل با یک دوست و گفتگو با او میشه تفریح من به شرطی که اصول گفتگو را بلد باشد و این برایم یک سرگرمی خوبی است" . شرکت کننده D/۶ چیزی را که بیشتر دوست دارم یاد بگیرم برقراری ارتباط بهتر		

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

در یک فضای جدید با افراد جدید است . شرکت کننده ۱/v "فرزند من در شبکه های اجتماعی در ده تا داوزده گرو فعال است و علاوه بر تعاملات فامیلی و خویشاوند و دوستان در مباحث علمی و درس هم از این گروهها کمک می گیرد" .		
مصمم در دفاع از حقوق خود/ساختارشکن دنیای سنتی/دنبال کننده علائق و خواسته‌ها/سرعت‌پذیری کم در قانع شدن/مصمم در اهداف آینده شغلی/عدم همراهی در تکالیف غیرهدفمند/آگاه و مصمم در رسیدن به خواسته‌ها /مستقل بودن	۱,۲,۳,۸,۹,۵,۲ ۸,۱۶,۲۸,۲۹,۳ ۰.	مصمم
گزیده نظرات : شرکت کننده ۱/D"برای خواسته ها و اهدافم مصمم_هستم تلاش می کنم تا مستقل شوم سرکار می آیم تا پول دار شوم و مسقل باشم ". شرکت کننده ۸/D: "تفریح من در راستای رسالت و شغل آینده ام هست ومصمم هستم هر هر زحمتی که در راستای اهداف و رسالتم باشه انجام می دهم . اون میشه تفریح ومن با اون عشق می کنم ."		
نقادو پذیرنده منطق/ همراهی با گروه های همپا/همراهی با روش‌های تعاملی/همراهی توام با انتخاب گری	۱,۲,۳,۵,۷,۲۳, ۲۵,۲۱,۲۲,۳۳, .۳۴	توافق‌پذیری
گزیده نظرات: شرکت کننده ۳/D/ "اگر معلمان ما با ویژگی های بچه ها بیشتر آشنا باشند خیلی خوب است چون در نهایت رضایت و توافق ما را می گیرند . و نظر ما را جلب می کنند ". شرکت کننده۵/K " بهترین راه برقراری ارتباط با بچه ها توافق پذیری و : هم زبان و هم دل شدن با آنهاست و گاهی باید خود را نسل یک نسل عقب تر ببری zیا حداکثر یک نسل قبل تا بتوانی ارتباطی حقیقی با آن‌ها برقرار نمایی". شرکت کننده ۷/K"نوعی ساختار شکنی دارند می خواهند نسبت به قوانین مدرسه خلاف آن را عمل کنند . (میل به توافق پذیری دارند) و اگر با توافق		

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

	انجام گیرد کمتر ایستادگی می کنند". شرکت کننده کننده v/۱ "بچه ها در گروههای همتا بهتر از هم یاد می گیرند بیشتر به هم اعتماد می کنند قهر می کنند آشتی می کنند یک جورهایی با هم به توافق می رسند" . شرکت کننده ۳/D "اگر معلمان ما با ویژگی های بچه ها بیشتر آشنا باشند خیلی خوب است چون در نهایت رضایت و توافق ما را می گیرند . و نظر ما را جلب می کنند ".		
	پرسشگر هر پدیده/آینده‌نگر/کنکاش‌گر مجازی و فرامرزی /طراح و سؤال‌کننده حرفه‌ای/پرسشگر چالشی /کسب آگاهی در مسیر خواسته‌ها /جستجوگر با دستاورد	۱,۳,۸,۹,۱۰۱۱, ۱۲,۱۳,۱۴,۲,۳, ۱۵,۱۶,۲۰	جستجوگری و پرسشگری
	گزیده نظرات: شرکت کننده k/۲ "مبنای یادگیری نسل z بر اساس علامت سوال شروع می شود نه اجرا و انجام تکالیف " شرکت کننده k/۳ "نسل Z پرسشگر هستند .آنچه ما آن را در چارچوب داریم قبول ندارند توصیه ها را نمی پذیرند و می گویند این زندگی من است" شرکت کننده ۲/D "بچه ها فکرشان باز شده نو شده یک جورهایی جستجوگرند اگر مدرسه درسهای زندگی را به ما بیاموزد میشه با مدرسه ارتباط بر قرار کرد" شرکت کننده ۱/D" من به گویندگی علاقمندم و کمپانی هایی دوبلوری می کنند و آموزش می دهند در داخل و خارج شناسایی و جستجو کردم و برای آموزش و یادگیری بیشتر قصد دارم دریکی از کمپانیها ثبت نام کنم ". شرکت کننده ۸/D من به سخنرانی و جلسات کوچینگ و ورزش رزمی علاقمند هستم و برای تقویت مهارت خودم جستجو کردم وتحقیق کردم در صفحه اینستاگرامم با فردی در خارج از کشور در ارتباط هستم تا تواناییهای خودم را بالا ببرم "		
	کم حرف در دنیای واقعی/بیننده فیلم در خلوت و تنهایی/دوستی کم در	۱,۴,۵,۹,۱۶,۱۸ ,۲,۱	فردگرایی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

دنیای واقعی/ ترجیح‌دهنده فردیت	**.۴۱,۴۲,۴۳**		
گزیده نظرات : شرکت کننده K/۱"در دنیای واقعی کمتر حرف می زنند چون فکر می کنند آدمهای کمتری آنها را درک می کنند شرکت کننده۲/k نسل z فردیت را ترجیح می دهند"شرکت کننده k/۴ " ظهور مصادیقی از فرد گرایی افراطی , با دسترسی به اینترنت و فضای مجازی فرد گرایی در این نسل توسعه یافته است" .شرکت کننده R/۸ "بچه های تک فرزند در خانواده های تک فرزندی باید بچه ها خودشان را در تعاملات اجتماعی پیدا کنند جون تنها هستند" .. شرکت کننده R/۷"وجود پیام رسان های متفاوت که جاذبه های زیادی دارد بر روی ارتباط دانش آموز با خانواده تاثیر گذاشته گاه دانش آموز درگیر است و با خانواده بیگانه شده و گاه پدر و مادر درگیر شبکه ها شده اند و از فرزندشان دور شده اند ".شرکت کننده D/۱" همه فکر می کنم من برونگرا هستم در حالیکه خیلی درونگرا هستم و ترجیح می دهم ناراحتی هام رو در خودم بریزم و به هیچ کس نگویم"			
استفاده‌کننده صوت و پادکست، لایو و آپارات، ویکی‌ها، فلیکر/کاربردمهارت های چندگانه همزمان /راحت‌طلبی گرایش به بازی و تفریح و شادی/ایده آل‌گرایی و کمال‌گرایی/تنوع در سبک های یادگیری	**۱,۲,۳,۴,۵,۶,۸, ۹,۱۴,۲۳,۲۴**	تنوع‌طلبی تکثر گرایی	
گزیده نظرات : شرکت کننده k/۱"دانش آموزان نسل z تنوع گرا هستند اگر معلم تنوع یادگیری برایشان نداشته باشد از معلم زده می شوند .شرکت کننده۲/k "هل تنوع و تکثر هستند (استفاده کننده پادکست , وب کست , لایو و آپارات)مالتی مدل در یادگیری هستند , دارای بکیج لرنینگ هستند (کتاب , آزمایشگاه وب کست و پاد کست)شرکت کننده۱/R "از طریق چند رسانه ای می آموزند تنوع در یادگیری استفاده از پلتفرمهای و وب سایت ها مطلوب آنهاست و اگر منابع درسی و تولید محتوی جذایب می تواند تاثیر گذاری خود را داشته باشد" .			

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

ذهن پردازشگر وفعال/ارزیاب سطح سواد مخاطب/ارزیاب موقعیت خود و اطرافیان ارزیاب به‌عنوان کنشگر اجتماعی/خود آگاهی به اهداف و آینده شغلی/دارنده منطق یادگیری	۱,۲,۱۴,۳,۵,۱۵ ,۱۶,۱۷,۱۲,۱۳	ارزیاب ماهر	
گزیده نظرات : شرکت کننده/k "۱با ذهن کودکانه می گوید معلم من پیر است و پردازشگر و دارای ذهن فعال هستند" . شرکت کننده۲/k "ارزیاب حرفه ای است سطح سواد مخاطب را تشخیص می دهد . برای حفظ جایگاه معلمی مراقب ادعا ها باشیم"شرکت کننده R/۷ "آنان جسور تر ,آگاه تر و گاه مقاوم تر شده اند . آنان به راحتی زیربار حرف معلم و یا والدین خود نمی روند و دست به ارزیابی می زنند به سرعت قانع نمی شوند و در اصل به دنبال دلیل برای انجام کارها می باشند شرکت کننده D/۱۳ ": معلم من زحمت نمی کشه از روی اینترنت فیلم می گیره برای ما می فرسته خودش با ما کم صحبت می کنه ضمننا تند تند درس می ده بخاطر همین من خیلی دوستش ندارم (دوران کرونا)شرکت کننده D/۱" معلمان ما با نیاز های بچه ها معلمان آشنا نیستند قطعا این موضوع در یادگیری ما موثر است همین که بفهمیم یکی ما را درک می کنه حس فوق العاده ای است اما اونها از ما انتظارات ماورایی دارند ".			
میکرو پیام /فراخنای توجه محدود /کم حوصله در دریافت پیام /تمایل به سهل الوصول بودن مسیرها/تغییر در خواسته ها و نیازها	۱,۲,۱۴,۳,۵,۱۵ ,۱۶,۱۷,۱۲,۱۳	نسل سریع	
گزیده نظرات : چند نویسنده تلاش کرده اند این نسل را مورد مطالعه قرار دهند که شش مورد در زیر خلاصه میشود ۱. درک ماهرانه از فن آوری ۲. چند وظیفه ای ۳. از لحاظ اجتماعی با استفاده از فن آوری باز ۴. سریع و بی تاب ۵. برقراری ارتباط ؛ ۶. مقاوم این شکاف نسلی بین معلمان و دانش آموزان سوالاتی را در مورد			

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

آمادگی معلمان برای تسریع روند یاددهی - یادگیری ایجاد می کند.۴/۱شرکت کننده۲/k"این نسل فراخنای توجه محدودی دارد محتوی آماده و کوتاه و فست فودی می خواهد . باید با کوچک کردن بسته های یادگیری برای جذب مخاطب پیش بینی گردد.شرکت کننده۵/k "این و همه چیز را در کوتاهترین زمان خود می خواهند بنابراین زمان و مکان برای آنها قدری با زمان و مکان سایر نسل‌ها متفاوت است"		
خواستار دیده شدن/شبیه‌سازی الگوهای محبوب/اشتراک‌گذاری زندگی خصوصی تشنهٔ دریافته شدن کدهای :	۱,۳,۹,۱۰,۱۵,۲ ۱,۲,۱۵۲۱,۲۵, .۲۶	تمنای دیده شدن
گزیده نظرات : شرکت کننده۱/k "شیفته دیده شدن تشنه این هستند که ما آنها را در یابیم تشنه این هستند که به آنها وزن بدهیم و شخصیت بدهیم "شرکت کننده۱/k تمنای دیده شدن دارد و خواستار دیده شدن است این نیاز باید در مسیر آموزش هدایت گردد شرکت کننده ۲/R"کنجکاو و پرسشگر راحت طلب و به دنبال تفریح و شادی هستند , گیمر های ماهری هستند .پرسه در فضاهای مجازی با دوستان , تمنای دیده شدن دارند , از افراد محبوشان شبیه سازی می کنند مانند معلمی که دوست دارند , دوستان مورد علاقه شان , هنرپیشه ها و ارتباط زیادی با همسالان خود دارند" .		
فاقد قالب‌های فکری /فاقد توصیه پذیری/بیانگری بی‌مهابا/ساختارشکن در دسترسی به خواسته‌ها	۷,۹,۱۱,۱۴,۶,۳ ,۱۰,۱۲,۱۱,۱۶, ۱۴	ساختار شکن
گزیده نظرات : شرکت کننده۳/k ساختار شکن دنیای سنتی هستند و و ارد دنیای مدرنیته شدند . در مقابل هر پدیده ای سوال دارند . نسل پرسشگر هستندو از توصیه ها استقبال نمی کنند .شرکت کننده ی۱/D (کلاس یازدهم , دختر) با اینکه خانواده ام راضی نیستند دوست دارم مستقل شوم سرکار میروم تا پول دار شوم تا خونه مجردی بگیرم در یک لباس فروشی کار می کنم و همزمان در محل کارم آنلاین در کلاس و درسم حضور دارم شرکت کننده۵/k "حرفهای دل خود را		

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

	بی مهابا می گویند آنها تابع خوشایند یا بدآیند دیگران و جامعه و فرهنگ حاکم بر جامعه نیستند و آن چه را تصور می کنند درست است به زبان می آورند". شرکت کننده کننده R/۵ چالش بچه ها با مدیر و کادر مدرسه و معلمان درحاله گسترده شدن است: قبول نداشتن بسیاری از احکام و شرعیات و حتی عرفهایی که نسل‌های گذشته بسیار به آن‌ها پایبند بودند. مثلا منطق حجاب، منطق عدم برقراری رابطه هایی که از منظر ما ضد ارزش هستند اما از منظر نسل z اصلا اشکالی بر آن‌ها وارد نیست نسل مورد نظر تابع این باید و نبایدها نیست؛ مگر منطق روشن و شفافی را در آن بیابد		
	نگرش جهانی	۱,۲,۳,۴,۵,۶,۸, ۱۰,۱۳,۱۴	دسترسی به دانش جهانی /دسترسی به مهارت‌های جهانی/علاقمند به تنوع نژادی و فرهنگی/جستجوگر نوآوری های جهانی کدهای :
	گزیده نظرات : افرادی که به این نسل تعلق دارند تمایل دارند از نظر فنی ماهر ، چندفرهنگ و دارای ذهنیت جهانی باشند.۳/۲" از نزدیک از مشکلات و آسیب هایی که در زندگی اعضای خانواده و دوستان اتفاق می افتد ، بلکه از جوامع در سراسر جهان آگاه هستند".۴/۱شرکت کننده k/۳ "جهانی فکر می کنند منطقه ای هم عمل نمی کنند . تجربه جهانی را با گوشیهای دستشان لمس می کنند . از اینستا گرام الگو های متنوع یادگیری دارند . آدمهای آموزش مجازی هستند" . ". شرکت کننده D/۸:"من به سخنرانی و جلسات کوچینگ و ورزش رزمی علاقمند هستم و برای تقویت مهارت خودم جستجو کردم وتحقیق کردم در صفحه اینستاگرامم با فردی در خارج از کشور در ارتباط هستم تا تواناییهای خودم را بالا ببرم		
ترجیحات نسل z	علاقمندیها	۱,۲,۳,۴,۵,۶,۷, ۸,۹,۱۰,۱۱,۱۲ ۱۳,۱۴,۱۵,۱۶, ۱۷,۱۸,۱۹,۲۰, .۲۲,۲۳,۲۴.۲۱	علاقمندی به موبایل و تبلت/ به نرم افزارهای دیجیتالی/ به فضای مجازی و وبگردی/ به یادگیری سیار و مشارکتی/ بازی‌های آنلاین/ خریدهای آنلاین / تفریح و نشست‌های دوستانه کارآفرینی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

		۲۵,۲۶,۲۷,۲۸, ۲۹,۳۰,۳۱,۳۵, ۴۱,۴۲,۴۳..۴۰.	و درآمدزایی/ ورزش/ هنر سواد ارتباطی / سواد جنسی/ تعاملات جنسیتی/ نوگرایی در ارتباطات و فضاهای جدید/ همراهی و همدلی (خدمتگزاری)/ اقتصادمحور و مادی گرایی کدهای :
	سرگرمیها	۴۱,۴۲,۴۳,۳۵, ۴۰,۲۹,۳۰,۳۱, ۲۲,۲۳,۲۴,۲۵, ۲۶,۲۷,۲۸	ارتباط با دنیای دیجیتالی شبکه‌های اجتماعی (اینستاگرام، واتس اپ، یوتیوب،فیلم،، موسیقی، پادکست‌ها، کتاب‌های مجازی/ورزش فوتبال/ مهارت‌های هنری شخصی و تخصصی (فلوت، پیانو، فن بیان، خوشنویسی، کوچینگ) رمان /هنر و مهارت‌های نو پدید (ارگامی، تولید محتواهای مجازی، کارهای دستی و هنری (رزین) وروبیک سرعتی
	گزیده نظرات : شرکت کننده۲/k "علاقمند به محیطهای یاد گیری شخصی هستند[۱] (ple)(کلاس , کتابخانه , آزمونهای مجازی)نسل zگیمرماهر هستند و علاقمند به بازیهای دیجیتالی اگر با نرم افزار بازی آشنا نباشیم کلام مشترک نداریم عاشق کنش در فضای مجازی هستند شبکه های اجتماعی داخل سازمانی ایجاد می کنند و آموخته های خود را می گذارند تا لایک بگیرند ".شرکت کننده " ۳/kعلاقمند گوشی همراه و تبلت است ارتباطاتشان با خانواده و دوستان , معلمان و کادر مدرسه: ارتباط با دوستان در اولویت است"شرکت کننده ۸/R"سرعت در انجام فعالیتها به شکل روزانه , با مهارت در یک زمان چند کار را با فناوریها انجام می دهند از مرورگر ها بیشتر استفاده می کنند. در فضای مجازی فعال هستیم و با سرعت جواب می دهند "." بیشتر از طریق آزمون خطا دوست دارند یاد بگیریم یعنی یادگیری تجربی نه از طریق تئوری و دستورالعمل		

[۱] Personal learning envier ment

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

<table>
<tr><td rowspan="3">سبک‌های یادگیری</td><td colspan="2">ها هر چیز را به طور عملی یاد بگیریم تاز از طریق مطالعه جاذبه ماندن در خانه برای بچه ها بیشتر است فیلم و نرم افزار رایگان دانلود می کنند و وبلاک شخصی دارند از فرهنگهای مختلف و تنوع فرهنگی افراد با نژادهای مختلف لذت می برند . جهانی فکر می کنند" شرکت کننده۲/V " فرزندانم به ورزش کار با تبلت و موبایل بازیهای آنلاین و آفلاین بیشترین علاقمندی را دارند" شرکت کننده۱/V "بچه ها به مهارتهای هنری علاقمند هستن مثلا فرزند اولم با فلوت کار می کند و فرزند دیگرم پیانو اما بیشترین علاقه شان بازی فوتبال هم مجازی هم واقعی و اهل خواند کتاب رمان هم هستند "شرکت کننده ۶/D "به کارهای دستی علاقمند هستم وبه روبیک سرعتی کار می کنم "شرکت کننده ۱۱/D"به کارهای ارگامی و رزین علاقمندم با زی آنلاین هم دوست دارم."شرکت کننده ۸/R :"ابزار و منابعی که دانش آموزان در یادگیری خود از آن استفاده می کنند طبق آماری که گرفتیم بیشتر از گوشی همراه استفاده می کنند در مرحله بعد تبلت و در مرحله آخر لپ تاپ"</td></tr>
<tr><td>دیداری، شنیداری، حسی و حرکتی (ترکیبی)/ترجیح بصری شنوایی ودست ورزی فعالیت‌های گروهی /ترجیحات محیط حسی و طبیعی /یادگیری هدفمند و کاربردی روش‌های ترکیبی (رودرو، آنلاین، آفلاین)، تخصص پسا روش</td><td>۱,۲,۳,۴,۵,۶,۷, ۱۵,۱۶,۱۷,۱۸, ۱۹,۲۲,۲۳,۲۴, ۲۹,۳</td></tr>
<tr><td colspan="2">گزیده نظرات :
شرکت کننده ۶/R"بهترین ابزار امروزه ابزارهای سه بعدی و فیلم و ابزارهای که توسط خود بچه ها درست شود دانش آموزان فقط با خلق معنا در یک محیط سازنده گرا می توانند به نحو احسن یاد بگیرند . کاربرد موبایل و پلتفر مهای یادگیری به نوعی که یاد گیری عمیق اتفاق بیفتد".شرکت کننده ۱/k"یادگیرندگان نسل zترجیح بصری و شنوایی دست ورزی دارند از زمانی که لوگو بازی می کردند تا کنون از طریق دیداری , بازیها , فیلم و تصویری</td></tr>
</table>

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

		پادکست ها و تصاویر می آموزند و دائما از پیج به آن پیج از این آدم به آن آدم و از این طرح به آن طرح برای یادگیری تلاش می کنند" .شرکت کننده D/۴," بیشتر با دیدن ویدئو های آموزشی و گرافیکهای تصویری و به نظرم روشهای ترکیبی (رو درو , آنلاین , آفلاین) بهتر است ".شرکت کننده D/۲ "بهترین یادگیری موقعی است که ذهنتت رو آزاد کرده باشی لود شده باشی بالا اومده باشی کامل و گوشی رو بگذاری کنار بعد شروع کنی به درس خوندن" شرکت کننده D/۳" یادگیری متنوع به من کمک می کنه هم موبایل هم ویدئو های آموزشی هم کتابهای کمک آموزشی در مکانهای طبیعی و آزمایشگاه مجهز هم چون کار عملی انجام می دهیم خوب است "شرکت کننده D/۸ "من فکر می کنم اینطوری بهتر یاد می گیریم که بعد از هر درس دور هم جمع بشیم هر چی که فهمیدیم برای هم بگیم چون اینطوری بهتر است اصلا بهترین راه یادگیری درس دادن است . من بنظرم این دو روشی که مشارکت گروهی کنم و بعد درس بدهیم بهترین روش است".	
		۱,۲,۳,۴,۵,۶,۷, ۱۵,۱۶,۱۷,۱۸, .۱۹,۲۲,۲۳	پراگماتیسم بر مبنای سودمندی / سواد: دیجیتالی (فناوری) / و تفکرانتقادی علمی / ارتباطی / هنری / رسانه جنسی/ عاطفی سواد و سواد بوم شناختی
نیازهای نسل z	شایستگی و قابلیت های یادگیری	گزیده نظرات : . شرکت کننده۷ K: "این گروه نسلی دوست دارند یادگیریهاشون تجربی و عملی باشد . حسش کنند و لمسش کنند . از محفوظات کتابها که مستقیم برود در مغز شان تلمبار شود خوششان نمی **آید** شرکت کننده k/۱ **"این گروه نسلی پراگماتیسم هستند و معیار حقیقت برایشان سودمندی است"** شرکت کننده k/۲ "نسل z نیازمند سواد انتقادی به جای سواد محتوایی صرف است" شرکت کننده k/۲ "نیاز به تشخیص اطلاعات fakeاز اطلاعات درست دارد	

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

	.زیرا امروزه انفجار اطلاعات نیست عصر آلودگی اطلاعات است استاندار ها و سواد اطلاعاتی چگونه ایجاد کنیم ؟ چگونه به عمل تبدیل کنیم ؟ چه دانشی باید داشته باشیم ؟ در تدریس از حرکت عنکبوتی , از طریق موکها و پلتفرمها و ویدئو ها و بازیها استاندار ها و سواد اطلاعاتی را ایجاد کنیم" شرکت کننده k/۳ "دانش فنی و تخصصی در اشنایی با نرم افزار ها و "Elearning" را یادگیرندگان نسل zباید بدانند . شرکت کننده R/۶ " مطالب مرتبط با حل مسئله ـ آموزش تفکر ـ محتوی کوتاه و و آموزش مهارت های اجتماعی ـ مهارت های فنی ـ علوم روز کامپیوتری ـ علوم انگیزشی به نظر بنده کتاب های دوره ابتدایی همگی برای بچه ها ناخوشنود هستند چرا که همگی تحت عنوان درس و تکلیف بیان می شود".شرکت کننده k/۴ "ارتقا سواد مجازی با توجه به نیاز فراگیران در دنیای تکنولوژیهای جدید و فضای مجازی یک ضرورت جدی است . که باید زمینه ساز کسب شایستگی ها لازم در درک موقعیت خود و دیگران در فضای مجازی باشند و در این راستا .نگاه آینده نگر و واقع بینانه داشته باشند ."شرکت کننده R/۷ "یادگیری بچه ها موقعی عمیق است که با زندگی واقعی بچه ها پیوند داشته باشد و شاعران را با زندگی هاشون شروع کنیم ودر این صورت بچه ها کارکتر سازی و داستان سازی می کنند و با علاقمندی بهتری یاد می گیرند . تجربه گرایی حرف اول را در یادگیری دارد وقتی تجربه گرایی کنند هیچگاه یادشان نمی رود شرکت کنند M/۳ "بچه ها در محتوی نیاز محتوا های هویت بخش و ملی گرایانه و القای باورهای توانمندی های بومی خودباوری هویتی دارند شرکت کننده k/۶ "مدیران با ید محیطی را فراهم کنند که دانش آموز خودش خلق معنا کند و یک محیط سازنده گرا باشد .مدیران خودشان آموزش بگیرند و تفکر انتقادی را به بچه ها آموزش دهند"شرکت کننده D/۴ "ما در کتابهای درسی به سواد جنسی و اصول ارتباطی نیاز دارم یعنی نیازمند این آگاهی هستیم" .شرکت کننده D/۹ "کاش در کتابهای درسی ما تربیت بدنی هم بیشتر بود یعنی مباحث ورزشی .اگر بود خیلی دوست داشتم ". شرکت کننده D/۳ خیلی کم میشه بچه ها عاشق درس باشند چون ما آموزش زندگی نمی گیریم و اصلا نمی دونیم تو جامعه چه جوری می تونیم پیش بریم با یک دستگاه پوز چطور میشه کار کرد مثلا چه جوری از مترو استفاده کنیم اینها رو خوبه که به ما هم آموزش بدهند . شرکت کننده k/ ۷" **باید هویتهای تاریخی و بوم گرایی محتویی را مورد توجه قرار دهیم . و الگو های اساطیری را بشناسانیم".**

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

آموزش مهارت‌های زندگی /اصول آداب و معاشرت و ارتباطات فردی و اجتماعی/ آموزش مهارت‌های تیمی و گروهی/آموزش مهارت‌ها و توانمندی اجتماعی/آموزش مهارت‌های گفتمان سازی/تاب‌آوری هوشمندانه (موقعیت محور)/همدلی و هم‌زبانی	**۱,۲,۳,۴,۵,۶,۷, ۸,۹,۱۴**	ارتقاء توانمندی های فردی و اجتماعی	

گزیده نظرات :

شرکت کنند M/۳ "یادگیرندگان نسل Z به محتو های فرهنگی و اجتماعی واعتقادی بهداشتی و فناوری و سواد تشخیص صحت و سقم اطلاعات , (تفکر انتقادی)موجود در فضای مجازی نیازمند هستند".شرکت کنند M/۳ "بچه ها آموزش تفکر و سواد رسانه در عصر فناوری و دیجیتال نیاز دارند که بیاموزند چون غرق در سیلاب اطلاعات در فضای مجازی هستند". شرکت کنند M/۱ "بچه های نسل Z به مطالبی مثل مشاوره درسی ، بهداشتی محتوا های مذهبی اجتماعی- خانوادگی , سیاسی نیاز دارند که باید مهارتهای مرتبط با آن را باید یاد بگیرند .شرکت کنند R/۷ ا"گرچه یادگیری دانش به فرد قدرت تفکر بیشتر و بهتری می دهد اما دانش بدون کاربرد در زندگی راه به جایی نمی برد دانش آموزان باید یاد بگیرند که چگونه بیاموزند تا از این طریق بتوانند نیازهای زندگی خود را بر اورده نمایند تا در هر مقطعی از زندگی که دچار مشکل شدند بتوانند از نو بیاموزند و بکار گیرند".شرکت کننده R/۶ "نیازهای امروز دانش آموزان نسل Zدر حوزه آموزش و یادگیری آموزش مفرح است که منجر به کار آفرینی و کسب درآمد شود– با آموزش موسیقی و چند زبان همراه باشد علوم روز دنیا را معرفی نماید به دانش آموز استقلال شخصیت و خود باوری بده در او ایجاد انگیزه و هدف نماید حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی را به او آموزش دهدشرکت کننده" k/۶ "مدیران باید محیطی را فراهم کنند که دانش آموز خودش خلق معنا کند و یک محیط سازنده گرا باشد .مدیران خودشان آموزش بگیرند و تفکر انتقادی را به بچه ها آموزش دهند".شرکت کننده R/۷ "یکی از اصول مهمی که در برنامه درسی باید بکار ببریم در واقع این هست کاوشگری و کار آفرینی رو جدی بگیریم و اون رو تقویت کنیم و روحیه پرسشگری رو هم تقویت کنیم که نتیجه اون در اصل کاوشگری و کار آفرینی خواهد بود کار آفرینی نیاز جدی این نسل هست ،بخاطر مطالباتی که اونها دارند چرا که این دانش برای اونهاباید به ثروت تبدیل بشود ".شرکت کننده۴/k" تاب آوری هوشمندانه (موقعیت محور) رویکرد تاب آوری با رویکرد پیشگیرانه در مراحل رشد **دوران کودکی و نوجوانی** ارتقا سواد مجازی با توجه به نیاز فراگیران در دنیای تکنولوژیهای جدید و فضای مجازی یک ضرورت جدی هست. که باید زمینه ساز کسب شایستگی ها لازم در درک موقعیت خود و دیگران در فضای مجازی باشند و در این راستا

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

.نگاه آینده نگر و واقع بینانه داشته باشند . .شرکت کننده۲/k"باید استاندار ها را ایجاد کنیم درتدریس از حرکت عنکبوتی , از طریق موکها و پلتفرمها و ویدئو ها و بازیها استاندار ها و سواد اطلاعاتی را ایجاد کنیم

جدول ۶ اصول ومولفه های برنامه درسی

مقوله اصلی (اصول)	مقوله‌های میانی (مؤلفه‌ها)	کدهای مصاحبه	خرده مقوله (متن مصاحبه)
منطق یادگیری	سودمندی و اثر بخشی	۱,۲,۳,۴,۵, ۶,۷,۲۱,۳۵, ۲۷	تربیت یک انسان خوب و متعادل/تغییرات مثبت و مطلوب در زندگی فردی، اجتماعی/توانایی حل مسائل و مشکلات زندگی/پاسخگو به نیازهای جامعه بومی و جامعه جهانی/یادگیری مبتنی بر مهارت‌ها و یادگیری کاربردی/خدمتگزاری و نقش‌پذیری در رشد جامعه/دسترسی به اهداف و نیازها شخصی
	رشد توانمندی	۱,۲,۸,۶,۱۲ .,۱۴	کسب مهارت‌های ارتباطی و انسانی/فضیلت‌های اخلاقی و معنوی/مهارت‌های علمی و فناورانه /مهارت های هنری/مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای

گزیده نظرات

:شرکت کننده/k۵ آنها باید یاد بگیرند تا دچار تغییرات مثبت و مطلوب در زندگی فردی، اجتماعی و ... شوند. باید یاد بگیرند تا از پس حل مشکلات زندگیشان برآیند، باید یاد بگیرند تا در جامعه از وجهه مثبتی برخوردار گردند. آنها باید یاد بگیرند تا بخشی از نیازهای اجتماع و حتی جامعه جهانی را پاسخ گو باشند. آنها باید یاد بگیرند تا فارغ از دین و مذهب، یک انسان تربیت شوند.:شرکت کننده/k۵ " رشد کنند و به کمال برسند . یادگیریشان مبتنی بر مهارتها باشد و کاربردی باشد .و در زندگی روزمره قابل استفاده باشد" شرکت کننده۲/R "با آموختن مهارتهای زندگی و مهارتهای اجتماعی بتوانند در خانواده و جامعه حرکت کنند و پاسخگوی مشکلات باشند" شرکت کننده۶/R"یادگیرندگان می آموزندتا به کسب مهارت برای ادامه زندگی و حضور در اجتماع جدای از مسائل اقتصادی و مالی رادست یابند". شرکت کننده۷/R" **یادگیری توانایی می آورد و لازمه ی زندگی مخصوصا در این عصرافزایش یادگیری می باشد"**

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

اهداف	تربیت هویتی	۱,۲,۳,۴,۱۱	یادگیری عمیق و ماندگار/یادگیری لذت‌بخش و هویت بخش/یادگیری تعامل‌گرایی مطلوب/یادگیری در مسیر کشف حقایق
	رخداد پدیدارشناختی و آگاهانه	۱,۳,۷,۱۵	یادگیری آگاهانه/یادگیری اقناعی/یادگیری فعال و تعاملی/یادگیری کاربردی
	کاهش تمرکزگرایی	۱۵,۲۱,۱۴, ۱۶,۱۹,۲۰, ۳۴,۳۳,۳۰.	برنامه درسی نیمه‌تجویزی و غیرتجویزی/طبیعت نوآورانه وخلاقانه/ برنامه درسی سیال و بازنگرانه رویکرد تلفیقی و مسئله محور
	رخداد واقع گرایانه	۱,۲,۳,۸	حال گرایی و آینده گرایی /معطوف به علائق فراگیر /منعطف به لذت و رغبت نسلی/منعطف به علائق نسلی

گزیده نظرات

شرکت کننده R/۱"برای نسل zیکی از اهدافمان در تربیت این نسل این است که بتوانند یک شهروند خوب باشند و یک انسان باشند بتوانند با دیگران تعامل کنند و در کنار دیگران زندگی کنند و یک یادگیری عمیق و ماندگار را تجربه نماید." شرکت کننده/k۶ "حال گرایی در حد معمول و آینده نگری در حد گسترده زمان در یادگیری مطابق با علائق دانش آموزان بسیار مهم است" شرکت کننده/k۶ " آموزش به شکل تیم و گروه بندی بسیار موثر و یادگیری عمیق است زیرا بچه ها فعال هستند و با هم کار می کنند و" کل کل" در یادگیری فرصت یادگیری را برای خودش و دوستانشان که ضعیف تر هستند فراهم می کند . شرکت کننده K/۱" جامعه مرکزی در طراحی پیر و فرسوده هستند و بریده از خلاقیت و باید نماینده همه گروهها در برنامه درسی دخالت داشته باشند روش های نیمه تجویزی اعمال گردد. این نسل برنامه درسی را باید حس کنند و لمس کنند زبانش زبان آنها باشد و محتوی متناسب با نیازآنها پیش بینی گردد. باید با این نسل همراهی وتعامل کنیم. و مدارس دیواری تشکیل دادند بین خانه و جامعه و مدرسه .خانواده و مدرسه هر کدام یک حرف می زنند جامعه هم حرف خود را می زند و بچه ها دچار سر در گمی هستند .نیازهایشان دیده شود و خودشان در برنامه ریزی مشارکت کنند . شرکت کننده K/۷" این نسل نسل نت و اینترنت هستند و میشه باهاشون تعامل کرد" شرکت کننده K/۵: "اهداف مورد نظر در متوسطه اول باید بر اساس نیازهای رشدی دانش آموزان در ابعاد فردی، اجتماعی، سیاسی، اجتماعی، بهداشتی، هنری، علمی و ... در نظر گرفته شود. در حال حاظر نیز شاید این اهداف در برخی از متون درسی مورد توجه قرار گرفته باشد ولیکن به دلیل محتوای زیاد کتب درسی و نیز تنوع بسیار زیاد بخشنامه های ارسالی و به خصوص استفاده برخی دبیران از روشهای قبل و صرفا سنتی خود در فراید یاددهی- یادگیری، اجازه تحقق این اهداف داده نمی شود

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

شرکت کننده K/۱:نسل zتضاد و پارادوکس هویتی زیادی دارند .خطر بی هویتی در ضمیر نسل z هست ما در مقام معلم ,خانواده و مربی این بستر را فراهم نکنیم که خودشان رابالفعل کنند و با آگاهی بیشتر آنها را درک کنیم .			
محتوی	منطبق با نیازها و علائق یادگیرنده	۱,۳,۵۲۱,۲ ۳,۲۵	مبتنی بر تخصص‌گرایی نرم (تربیت شهروند مسئول)/جذاب و منطبق با علائق /مستدل علمی و اقناعی نشاط‌آور/امیدبخش کدهای:
	کاربردی و انعطاف‌پذیر	۱,۵,۷,۸	قابلیت بازنگری و نوآوری/تلفیقی و مسئله‌محور/تاب آوری هوشمندانه (موقعیت‌محور)
		۱,۳,۷,۱۵,۲ ۱	منطبق با تنوع و سیالیت/قابلیت اثرگذاری و کاربردی/ماهیت بومی وجهانی/منطبق با رویکرد پژوهش‌مدارانه
	تناسب و اعتدال	۱. ۲. ۳. ۵. ۶,۴.	متناسب با توسعه فردی و اجتماعی /متناسب بودن حجم محتوی درسی/جامعیت و اعتدال‌گرایی تعدیل در توالی ویکپارچگی/تعادل چالش زمان در تولید محتوا /
گزیده نظرات **:شرکت کننده۷/k "این نسل، به دنبال حقیقت است! باید محتواهایی برای آنها در نظر گرفت که شامل دیالوگ و گفت و گو باشد جذاب و منطبق با علائق یادگیرندگان باشد و جذاب و امید بخش و نشاط آور باشد زیرا این نسل برای بیان ایده و نظرات فردی خود ارزش بسیاری قائل است. محتواها باید دارای دلایل علمی قانع کننده و منجر به تربیت یک شهروند حوب گردد.. شرکت کننده۵/k ". "محتویی که در کتابها مغفول است محتویی است که که بتواند مسیر یک زندگی مطلوب را به آن‌ها نشان دهد. تمرین زندگی، مغفول افتاده و در عوض حفظ فرمول و متونی که حداکثر تا چند ماه فقط به حافظه سپرده می شود فراوان دیده می شود." :شرکت کننده۳/k محتوی درسی باید متناسب با بوم هر منطقه باشد و پژوهش مدارانه و کاربردی باشد . :شرکت کننده۷k دانش آموز اصلا محتوی را نمی فهمد .بخصوص درسهای عمومی را مولفین حتما باید خودشان معلم باشند . خاک مدرسه روی لبهایشان باشد و بچه ها چون خودشان در محتوی مداخله نداشته اند محتوی را زیر سوال می برند . محتوی یک نوع اعتدال و داشته باشد و متناسب با نیاز بچه ها باشد. شرکت کنند۳/D" مطالب درسی ما متناسب با نیاز ما در این زمان باشد تا بتوانم مشکلات پیش رویم را حل نمایم نه زیاد پیجیده نه خیلی پیش پا افتاده یکجوری تعادل درش دیده بشه با دنیای مجازی که باهاش روبرو هستم ارتباط داشته باشد.ومتناسب نیاز ما باشه"..شرکت کننده۷:K:**			

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

"محتوی سازی متناسب با ترجیحات یادگیری در فضای مجازی باشد .سیستم آموزشی و پرورش باید خلاقیت را پرورش دهد نه اینکه آن را سرکوب کند			
ضرورت شناخت انگیزه، علائق و ترجیحات نسلی/مشارکت وتغییر درطراحی و رویکردها/دسترسی به یادگیری اثربخش/ضرورت شناخت سبک‌های یادگیری نسلی/ارتباط‌گرایی مؤثر /ضرورت شناخت پدیده‌های نوظهور و استفاده از مخاطبان در طراحی‌های آموزشی	**۱,۷,۸,۳..۴,۵**	ضرورت و نیاز شناخت نسلی	۴. راهبردهای یادگیری
تجربه یادگیری‌های معنادار و ماندگار/ حسی و تجربی/مشارکتی/تعاملی/ دیجیتالی/طراحی تحول‌گر	**۱,۳,۱۴,۷.۱**	تنوع و تکثر	
روش حل مسئله (آزمون و خطا)/پژوهش‌محور /یادگیری خلاقانه/یادگیری خودآگاهانه و پدیدارشناسانه/یادگیری تعاملی و انعطاف‌پذیر/یادگیری خودکنترلی و خودتنظیمی/یادگیری با خلق معنا در محیطی سازنده گرا/یادگیری خودهدایتی با علائق شخصی/ترک حافظه‌محوری و دسترسی به اطلاعات /توسعه یادگیری مستمر و مادام‌العمر	**۱,۲,۳,۴,۵,۶,۷.**	موقعیت عینی و واقعی	
منابع چند رسانه‌ای در یادگیری /. منابع جذاب و رنگارنگ، کتاب آنلاین و مجازی، فیزیکی، فیلم کلیپ/منابع یادگیری متنوع ابزارهای سه بعدی و فیلم و دست‌سازه‌ها/ پلتفرم‌های یادگیری وب سایت‌ها، تلویزیون، وب سایت، وب کست/ابزارهای دیجیتالی، موبایل و تبلت و ماتنیتورهای هوشمند/به‌روزآوری و نوگرایی منابع و فناوری همتایی گروه/کمک آموزشی پوسترها و اینفوگراف و بینارها، نرم‌افزارها/بازی‌های آنلاین و آفلاین و منابع هنری	**۲۱,۲۲,۲۳..۲۵,۳۵,۳۶,۴,۳,۲.**	تنوع منابع یادگیری و چندرسانه‌ای	
گزیده نظرات شرکت کننده۵/k ". در تعیین اهداف برنامه درسی نیازها و ویژگیهای آنها را بشناسیم . استفاده از			

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مخاطبان در طراحی های آموزشی , از دانش آموزانی که توانایی مشارکت علاقمند و فعال هستند استفاده کنیم و یک یادگیری اثر بخش ایجاد کنیمشرکت کننده۲/K "تغییر در نسلها دیده می شود در آ.پ تغییر رویکردی اتفاق نیفتاده است شعار ها و اقدامات یکطرفه هست باید مدیران و معلمان دست به کار شوند که نسل دل زده را چگونه جذب کنیم ؟ مدرسه کنونی نه برای مدرسه دل پذیر است نه برای معلمشرکت کننده ۲/D "معلمان نیازهای ما را بشناسند و متناسب با علائق ما در درس خواندن به ما کمک کنندیکجوری ما را هم درکارها مشارکت دهند".شرکت کننده۲/R فاصله نسلی زیاد شده است و ما با بچه ها با فاصله شده ایم و با داکیومنت ها ی در دسترس در سطح بالا ارتباط دارند .باید معلمان با پدیده های نوظهور در طراحی های آموزشی پیوند برقرار کنند .شرکت کننده۳/K فضای مجازی غیر قابل انکار ابعاد و زندگی نسل حاضر و آینده را تحت تاثیر قرار داده است . و یک ناسازگاریهای هویتی ایجادنموده است. .شرکت کننده۴/k" استاندار ها و سواد اطلاعاتی چگونه ایجاد کنیم ؟ چگونه به عمل تبدیل کنیم ؟ چه دانشی باید داشته باشیم ؟ در تدریس از حرکت عنکبوتی , از طریق موکها و پلتفرمها و ویدئو ها و بازیها استاندار ها و سواد اطلاعاتی را ایجاد کنیم شرکت کننده۳/Mترجیح سبک بصری و شنوایی و دست ورزی دارند (از کودکی با لگو بازی شروع کردند) با ابزار دیجیتالی در تکالیف مسائل روزمره استفاده می کنند وبا پنج رسانه ارتباط دارند دیداری یازیها به صورت فیلم و شنیداری , ورزش کردن , پادکست ها , نگاه کردن عکسها دیدن فیلم و ویدئواز این پیجبه آن پیج از این آدم به آن آدم از این در آمد به آن در آمد از این طرح به آن طرح، بازی‌های آنلاین و آفلاین و منابع هنری ارتباط با چاپ هم دارند .			
مهربانی و همدلی، همراهی/عشق‌ورزی و رضایتمندی، آرامش/دارنده فضائل اخلاقی درک و احترام شخصیت یادگیرندگان/خصلت یادگیرندگی/طراوت سنی و سرزندگی /رویکرد تعاملی و مشارکت/اهل مطالعه و دانش‌افزایی/نگرش عاطفی و احساسی /ظاهر مناسب و آراسته /صدای خوش و دلنشین/کلام خوب و شیوا و جذاب/دلسوز با تعامل عاطفی/وقت‌گذار و در دسترس بودن/قابل اعتماد بودن/منعطف و انتقادپذیر	..۲۱,۲۲ ۲۷,۲۹,۲۸, .۳۷,۳۸	شخصیت مطلوب	۵ معلمان نسل z
راهبری آموزشی/درک و مهارت فناورانه/توانایی طراحی مطلوب و الویت‌بندی در برنامه‌ریزی/توانایی علمی و به‌روزآوری/توانایی آموزش‌های تعاملی/توانایی شخصی سازی تربیت انگیزش و فعالیت مداری /درک سیالیت	۸,۹,۱۲,۱۴ ۵,۷,۸.	شایستگی و توانمندی	

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

زمان/توانایی پژوهشگری و پرسشگری/روش‌های تدریس نوآورانه عملی و ترکیبی/آگاه به اصول روانشناسی و اصول ارتباط انسانی /مطلع و آگاه به امور و مسائل اجتماعی اقتصادی و سیاسی			
آشنایی با ویژگی و نیازهای نسلی/پل‌بندی نسلی/در دسترس بودن و پاسخگو بودن/مدیریت و اعتدال‌بخشی زمان در تدریس/توانایی در جلب رضایتمندی و ایجاد آرامش در تدریس/آموزش‌گر راه زندگی و راهکارهای اجتماعی توجه به علائق و خواسته‌های یادگیرندگان در تدریس /تنوع‌گرایی در آموزش /توانایی درک تفاوت های فردی/پرهیز از قضاوت شتابزده /توانایی ارتباط و گفتگو	**۱,۲,۵,۸,۶, ۱۷۳۹,۴۱**	دلبستگی ایمن	

شرکت کننده۱/k "کنشگران اولیه معلمان هستند که یک پل نسلی داشته باشند باید بدانند مخاطب من به کدام نسل تعلق دارد فاصله ما کجاست و باید برای از بین بردن این فاصله چه کار باید انجام دهم و دست به دانش افزایی بزنیم ".

شرکت کننده۲k : "نسل z هویتشان با فناوری ساخته شده است و ما در آموزشهای تعاملی داشته باشیم و در بکارگیری نرم افزارها و سخت افزارها باید فعال عمل کنیم .معلم با ویژگیهای نسلی ,نیازها ,الویتها ,چالش ها حق انتخاب محتوی را داشته باشند .نه برنامه درسی کنسرو شده ارائه کنیم .کلا ما این نسل را به رسمیت نمی شناسیم" .

شرکت کننده۲k : "در برنامه درسی اگر بخواهیم درست عمل کنیم باید از آموزش معکوس شروع کنیم .برنامه درسی پنهان را پر رنگ کنیم آموزشهای غیر رسمی را پر رنگ کنیم متخصصین جامعه شناسان و روانشناسان وارد شوند در تعیین اهداف برنامه درسی نیازها و ویژگیهای آنها را بشناسیم . استفاده از مخاطبان در طراحی های آموزشی , از دانش آموزانی که توانایی مشارکت علاقمند و فعال هستند استفاده کنیم ".

شرکت کننده۲R/ : کار معلمان سختر شده است . باید ویژگی های بچه ها درک کنند . از آنان درک عملیاتی داشته باشند و آنها را درک کنند . شناخت رفتار های اجتماعی دانش و فضای مجازی را در حد پیشرفته بدانند و باید آشنایی با علوم ارتباطات داشته باشند و موقعیت های یادگیری را ایجاد بکنند یکی از کار های روزانه یک معلم مطالعه و دانش افزایی است .(کتاب پادکست و ویدئو های آموزشی)"

شرکت کننده۷K : مهمترین ویژگی معلمانی که بچه ها از آن استقبال می کنند معلمانی هستند که آن‌ها با دانش آموزان ارتباط دلی و عاطفی خوبی دارند و بچه ها بیش از هر شخص دیگری متوجه این ارتباط

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

می شوند. شرکت کننده۲K : اگر تغییر کتابها امکان ندارد تقویت فوق برنامه ها , منابع اطلاعاتی بروز معرفی کنیم و به آنها بیاموزیم دانش معتبر کجاست معلمان دانش معتبر را بشناسند شرکت کننده۵:K : یکی از مدیران : معلمانی که بیشتر مورد رضایت بچه ها هستند ,معلمانی که حرف دل بچه‌ها را گوش می‌دهند. معلمانی که بچه‌ها به آن‌ها اطمینان دارند که راز دل بچه‌ها را فاش نمی‌کنند. دبیرانی که واقعا بچه‌ها را دوست دارند؛ هر گز آن‌ها را تحقیر نمی‌کنند به آن‌ها توهین نمی‌کنند. آن‌ها را محترم می‌شمارند. معلمانی که در حیاط مدرسه با بچه‌ها ورزش و بازی می کنند. معلمانی که با بچه ها اردو می روند و در اردو پا به پای متربیان هستند نه فقط مراقب ایشان. مربیانی که در حیاط مدرسه راه می روند و با بچه ها حرف می زنند. معلمانی که به والدین بچه‌ها احترام قایل هستند. معلمینی که هر گز آنها را با هم قیاس نمی‌کنند. معلمان خیر که گروهای خیری دارند. دبیرانی را که دانش آموزان را ذاتا دوست دارند خارج از بچه زرنگ و بچه تنبل و از این دست برچسب‌ها ندارندشتابزده عمل نمی کنند و اهل گفتگوهستند".			
۶. موقعیت های یادگیری	مکان و محیط یادگیری	۳۴,۳۵,۳۶, ۴۰,۴۳,۲۱, ۱۵,۱۷,۲۰.	موقعیتهای یادگیری متنوع/قابلیت خلاقیت و افزایش انگیزه در یادگیری/،حیاط آزمایشگاه، کارگاه مدرسه، نمازخانه، کتابخانه، پارک محله، طبیعت/مکان و محیط های واقعی، جذاب و زیبا، کاربردی/مکان آرام‌بخش، ایمن، لذتبخش/تنوع در محیط و موقعیت‌های یادگیری/انطباق مکان و محیط یادگیری با آموزش
	سیالیت زمان	۱,۲,۳.	درک سیالیت زمان/سرعت تحول در منابع و فناوری /حال‌گرایی و آینده‌نگری /نگرش به‌روزآوری یادگیری مادام‌العمر /همگامی نسلی
	مفهوم زمان	۱,۳,۶,۱۷	نقش چرخش زمان در یادگیری /فناوری فرصتی در زمان یادگیری/توالی زمان در برنامه‌ریزی و طراحی /زمان فاقد محدودیت در یادگیری /تنگنای زمان و چالش‌های یادگیری/تناسب زمان در یادگیری.
	یادگیری‌های گروهی	۴۲,۸,۹,۱۱, ۱۵,۱,۴,۹.	جاذبیت طرح همتا /توانایی افزایش مهارت‌های یادگیری/توانایی افزایش مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی /تعمیق و مشارکت در یادگیری/فعالیت‌های گروهی تسهیل‌کننده در یادگیری مؤثر در چالش‌های گروهی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

/رشد تعاملات در خانواده‌های تک فرزندی کدهای:			
شرکت کننده۵ /K"جاذبیت مکان برای یادگیری به نظرم می تواند بسیار مهم باشد. رها کردن متربیان از یک فضای خشک و کسل کننده و یکنواخت می تواند یک کودک یا نوجوان را به یادگیری علاقه‌مند نماید. می تواند دقایقی محکم او را پای یادگرفتن استوار کند بدون این که او احساس خستگی یا دلزدگی کند" شرکت کننده۵ /D "مدرسه باید امکانات خوب داشته باشد ،یک جوری آرام بخش باشه زیبا باشه دوستداشتنی و با امکانات سایت خوب کتابخانه بروزو آزمایشگاه مجهز مدارس ما اینطور نیست". شرکت کننده۳/R:آن چه که مورد نیاز است مهارتهای زندگی و سبک زندگی در دنیای دیجیتال و متعادل با "چالش زمان" باشد نگارش کتب جدید مقداری کاربردی است اما هنوز جای کار دارد. شرکت کننده۳/K:" در این جهان شبکه ای که سرعت تحول بالاست و لحظه به لحظه عوض می شود و مرتب بدنبال ورژن جدید هستیم سال گذشته یک ورژن امسال ورژنی دیگر و امروزه تعریف سواد فرق کرده است و با چالش زمان روبرو هستیم ". شرکت کننده۱/K:"به عنوان یک معلم سیالیت زمان را درک کنیم و خصلت یادگیرندگی در وجود و رفتار معلمان دیده شود آبشن هایمان در مقابل این نسل به روز باشد . الویت شناسی کنیم و بر اساس نیازهای آنی و فوری راهکار ارائه دهیم . شرکت کننده ۱/k نقش زمان در یادگیری مهم است و یادگیری مادام العمر ضرورت است شرکت کننده۵ /M: "بچه ها در مشارکت احساس غرور می کنند. یادگیری برایشان دلچسب‌تر و جذاب‌تر خواهد بود. حضور خود در اجتماع را بهتر درک می‌کنند. حس مسئولیت پذیری بیشتری دارند. از نقش حاکمیتی معلم کاسته می شود. استرس دانش‌آموزان کنترل شده تر است". شرکت کننده۶ /K"تیم ورکینگ و گروه بندی بسیار موثر و یادگیری عمیق است زیرا بچه ها فعال هستند و با هم کار می کنند و کل کل در یادگیری فرصت یادگیری را برای خودش و دوستانشان که ضعیف تر هستند فراهم می کنند . شرکت کننده ۱/v"بچه ها در گروههای همتا بهتر از هم یاد می گیرند بیشتر به هم اعتماد می کنند قهر می کنند آشتی می کنند یک جورهایی با هم به توافق می رسند" .			
ارزشیابی متناسب و انعطاف‌پذیر/ارزشیابی فرایندی و مستمر/ ارزشیابی در مسیر اهداف /ارزشیابی در مسیر منطق یادگیری /سنجش و ارزشیابی فرایندمحور نه نتیجه‌محور/ارزشیابی ترکیبی/ارزیابی مستمر و تحلیلی.	ارزشیابی تلفیقی	۳۷,۳۹,۴۳, ۱,۸,۱۴.	۷. سنجش و ارزشیابی
سنجش و ارزشیابی مبتنی بر تجربیات یادگیری/کوتاه پاسخ، چالشی معقول ، متناسب/نظرسنجی و	ارزشیابی ارزش مدار	۲۵,۲۷,۳۰, ۳۳,۱۹,۲۰,	

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

تعاملی/ارزشیابی مهارت‌مدار	۲۱	(موثق)	
شرکت کننده۵ /M"با توجه به تغییر در فضای یادگیری این امر یک سونامی است برای معلمان که یادگیری همتایان می تواند یاری دهنده باشد و یادگیری حوزه ای که استاد را خود انتخاب می کند و قتی یاد گرفت خودش تدریس می کند و خود ارزشیابی انجام می شود .ارزشیابی بر اساس نیاز بچه ها باید دارای انعطاف باشد. **شرکت کننده۶ /K"**ارزشیابی پایانی باید مجموع ای از ارزشیابی تکوینی و پایانی باشد و فرایند محوری به جای نتیجه محوری باشد ارزشیابی ترکیبی و خود اظهاری برای بچه ها مهم است **شرکت کننده۱ /R"**یادگیری را باید از سطح دانش ارتقا بدهیم و عملیاتی شدن آن را در نظر بگیریم . و هنوز هم معلمان در سطح دانش کار می کنند این تامین کننده نسل z نیست باید از ارزشیابی ترکیبی و تلفیقی معقول و متناسب استفاده کنیم . و ارزیابی مستمر و تحلیلی مرتبط با کتابهای درسی و بر اساس علاقه بچه ها باشد و باعث یادگیری عمیق تر بچه ها می شوددرواقع ارزش مدار باشد یعنی معتبر و موثق باشد. شرکتکننده۲ /D:"معلمان بهتر است از روش های تشریعی صرفا استفاده نکنند آموزش مجازی باید ارزشیابی هم مجازی باشد (ایام کرونا)			
جامعیت و انعطاف‌پذیری در سیاست‌گذاری /ضرورت شناخت نیازها و چالش‌های نوظهور/درک خطر بستر بی هویتی و کم‌هویتی/مشارکت‌جویی و گزینش نسلی در قانون‌گذاری /انعطاف در سیاستگذاری فرهنگی و اجتماعی /جوان‌گرایی در جذب نیروی انسانی /استمرار در طراوت‌زایی جذب نیروی انسانی /نگرش تعادلی به فناوری/نگاه بالکنی به جایگاه نسلی /پرهیز از حاشیه های زمینه‌ای (جذب نیروی انسانی)/شایستگی و به گزینی نیروی انسانی/رویکرد اصلاح و بلوغ در آموزش و پرورش	۱۲,۱۴,۱,۲, ۶..۳,۴,۵	سیاست‌گذاری	۸ عوامل زمینه‌ای
قانون‌مداری در جامعه/مسئولیت‌پذیری در جامعه/اخلاق اجتماعی در جامعه یک‌طرفه/ نهادینه کردن ارزش ها/هویت فرهنگی در جامعه	۸,۹,۱۰,۱۳, ۱۵	اثر مینیاتوری جامعه	
شکاف و فاصله نگرشی /آگاهی و دانایی در	۱۴,۱۳,۷,۹,	خانواده	

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

فرزندپروری /متغیرهای تحصیلات درآمد /انعطاف و تعادل در سبک‌های تربیتی/همسویی با آموزش و پرورش.	**۱۵,۲۱**		
شرکت کننده۱ Mضعفهای مدرسه از جامعه منتقل شده است مینیاتوری همه ضعفها در جامعه مشهود است بچه ها علاوه بر جامعه از شبکه های مجازی هم می آموزند .با محدودیت و ممنوعیت , این نسل تاوان آن را خواهند گرفت .(جامعیت و عقلانیت در سیاستگزای) درصد و آمار بالایی نسل z در جامعه که بدنبال دریافت حقوق خودشان در زندگی واقعی هستند . **شرکت کننده۱ /K"**انسانهای باا نرژی را تربیت می کنیم می فرستیم اونور آب و نیروهای خسته و بی انرژی بکار می گیریم , نیاز به نیرو های شاداب و سر حال داریم و باید در سیاستگزاری آموزش و پرورش فاصله سنی به عنوان یک متغیر باید دیده شود . **شرکت کننده۱ /K"**نسلی که در آموزش و پرورش کار می کند در آستانه باز نشستگی است باید برای جایگزینی با برنامه ریزی درست نیروی انسانی متناسب جذب کنیم . عدم تعادل درجذب نیروی انسانی نداشته باشیم **شرکت کننده۱ /R"**استاندار های تعادلی در جذب نیرو داشته باشیم و برنامه ریزی مناسب بکار گیریم مستمر و متعادل , از استحاله گی نیرو در سیستم جلو گیری کنیم, جوانگرایی و شادابی با برنامه ریزی درست و مستمر .یکسال ۲۰ هزار نیرو برداریم تا ده سال جذب نداشته باشیم .فاصله نسلی را کم کنیم **شرکت کننده۳ /K"** تغییرات در عصر فناوری منجر به شکاف بین تربیت رسمی و غیر رسم. و کم رنگ شدن نقش خانواده گردیده است . وباید به فضای مجازی با توجه به فرصتها و آسیب ها رویکرد تربیتی داشت **شرکت کننده۵ /R"** والدین نسل Z با شکاف و فاصله نگرشی با فرزندانشان نیازمند آگاهی و دانایی در فرزندپروری / هستند . **شرکت کننده۱/R"**متغیرهای تحصیلات و حتی درآمد بین والدین نیازمند بکارگیری روش های تربیتی وانعطاف و تعادل در سبک‌های تربیتی آنان با آموزش خانواده متناسب در مدرسه است تا اهداف آموزش و پرورش همسویی شوند			
توسعه فناوری /شکاف نسلی/شکاف بین تربیت رسمی و غیر رسمی/بروز ناسازگاری‌های هویتی/. رویکرد فرهنگی نسل z/درک فرهنگ جدید رسانه‌های دیجیتال	**۱,۳,۹,۱۳,۱.۱**	چرخش‌های فرهنگی و فناوری	۹. پدیده های نوظهور
زیرساختهای سخت‌افزاری ونرم‌افزاری/سیستم تحقیق و	**۸,۹,۱۰,۱۲,**	عوامل ساختاری	

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

پژوهش/نیروی انسانی بی‌انگیزه و غیرمرتبط.	۱۴		
ضرورت شناخت نسلی /حمایت‌های روانی و اجتماعی /مشاوره برنامه درسی مشارکت ذی‌نفعان در سیاست گذاری مشارکت ذی‌نفعان در طراحی و برنامه ریزی/سیاست‌گذاری تعادلی /پرهیز از حاشیه‌های زمینه‌ای	۲۵,۲۱,۲۲, ..۳۳ ۱,۲,۳,۵	توافق‌پذیری	۱۰ چرخش های نوگرا
غنی‌سازی برنامه درسی/سازمان مفاهیم مطابق اصل پیشرفت /طراحی بهینه یادگیری/رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان.	۱,۸,۴	ارزش‌های آموزشی	
پیوندگرایی، (شناخت، آگاهی‌بخشی، باورپذیری) /حال گرایی و آینده‌نگری و رویکرد تاب‌آوری و پیشگیرانه/ارتقاء دانش قدرتمند کاربردی/توسعه گفتمان توسعه پایدار/رشد صنایع خلاق و صنایع میراث فرهنگی آموزشی (فرایندهای اعتبار سنجی، مشارکت، همکاری)	۵,۷,۶,۲,۳۱ ۳	نوگرایی	

شرکت کننده۲ /K"تغییر در نسلها دیده می شود در آ.پ تغییر رویکردی اتفاق نیفتاده است شعار ها و اقدامات یکطرفه هست باید مدیران و معلمان دست به کار شوند تا بدانیم که نسل دل زده را چگونه جذب کنیم ؟ مدرسه کنونی نه برای مدرسه دل پذیر است نه برای معلم درمدرسه نوعی حمایت های روانی و اجتماعی ایجادکنیم.و فاصله تربیت رسمی و غیر رسمی را کم کنیم.

شرکت کننده۷ /K" برای یادگیری باید فرصتهای یاد گیری ایجاد کنیم و به غنی‌سازی برنامه درسی بپردازیم در توسعه حرفه ای معلمان گامهای مهم را برداریم :

شرکت کننده۲/K"معلمان در طراحی بهینه یادگیری تلاش کنند مثلا معلم یک جعبه ابزار داشته باشد (مانند جعبه ابزار یادگیری) با توجه به نیاز و تفاوتهای فردی بهر برداری نماید .و معلم نسل z از این نسل عقب نماند .نقش مشاوره رادر مدرسه تقویت کنیم

شرکت کننده۵ /K"تغییرات در عصر فناوری منجر به شکاف بین تربیت رسمی و غیر رسمی گردیده است . وباید به فضای مجازی با توجه به فرصتها و آسیب ها رویکرد تربیتی داشت . و کم رنگ شدن نقش خانواده را در این عصر جدی بگیریم

شرکت کننده۵ /R"سوابق کا معلمان تعدیل شود (معلمی که انرژی تمام شده دارد مناسب نیست)ورودی نیروی انسانی تدریجی و مستمر باشد (جوان نگه داشتن نسل معلمان)فاصله نسلی در جذب

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

نیروی انسانی دیده شود سن تربیت بدنی باید بیاید پایین و سر زندگی و طراوت سنی معلمان یک نیاز است . تحت شرایط تحمیلی (نهضتیها ....) نیرو جذب نکنیم (حاشیه زمینه ای)نیروی تربیت معلم باید باز سازی شود

شرکت کننده۳ /K"در برنامه درسی اگر بخواهیم درست عمل کنیم باید از آموزش معکوس شروع کنیم .برنامه درسی پنهان را پر رنگ کنیم آموزشهای غیر رسمی را پر رنگ کنیم متخصصین جامعه شناسان و روانشناسان وارد شوند

/سازمان مفاهیم مطابق اصل پیشرفت /طراحی بهینه یادگیری/رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان.

یافته‌های برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z

سؤال اول پژوهش: یادگیرندگان نسل z دارای چه ویژگی و نیازهای نسلی هستند؟

یافته‌ها منطبق بر سوالات پژوهش و نظرات مشارکت کنندگان (مطابق با جدول ۵) شامل ۲۲ مولفه در سه بعد (ویژگی ها ،ترجیحات و نیازهای نسل Z)می باشد.که می توان از شاخص ترین ویژگیهای شخصیتی یادگیرندگان نسل z ویژگی‌های بومیان دیجیتال، مصمم ،ساختارشکنی، نگرش جهانی، ارزیابان ماهر، ویژگی اجتماعی،توافق‌پذیر، جستجوگر، فردگرایی، تنوع‌طلب، کثرت‌گرا،و.....) نام برد. مشارکت کنندگان در پژوهش بر این ویژگی ها تاکید دارند.چنانچه یادگیرندگان نسل z ویژگی ها و انتظارات خود را اینگونه بیان داشتند : شرکت کننده D/۱۱ شرکننده کلاس اول دبیرستان فاطمه از "مهارتهای دیجیتالی" خود می گوید" من زمانی که معلمم در تدریس آنلاینش نیاز به کمک داشت به ایشان استفاده و کاربرد از قلم نوری را آموزش دادم ".هانی در پایه دوم دبیرستان معتقد است:به دیتای گسترده می توان دسترسی داشت چرا باید به مغزم فشار بیاورم چرا کاری بکنم که مقرون به صرفه نیست". شرکت کننده: D/۸ سجاد پایه دهم معتقد است : "تفریح من در راستای رسالت و شغل آینده ام هست و"مصمم" هستم هر هر زحمتی که در راستای اهداف و رسالتم باشه انجام می دهم . اون میشه تفریح من و با اون عشق می کنم" .شرکت کننده۶/D سارا پایه نهم: "چیزی را که بیشتر دوست دارم یاد بگیرم "برقراری ارتباط" بهتر در یک فضای جدید با افراد جدید است" . شرکت کننده۸/D :"تعامل" با یک دوست و "گفتگو" با او میشه تفریح من به شرطی که اصول گفتگو را بلد باشد و این

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

برایم یک سرگرمی خوبی است".شرکت کننده D/۱: ریحانه پایه یازدهم :برای خواسته ها و اهدافم "مصمم" هستم تلاش می کنم تا مستقل شوم سرکار می آیم تا پول دار شوم و "مستقل" باشم" . شرکت کنندهD/۲ بچه ها فکرشان باز شده نو شده یک جورهایی "جستجوگرند" اگر مدرسه درسهای زندگی را به ما بیاموزد میشه با مدرسه ارتباط بر قرار کرد. شرکت کنندهD/۳ زهرا دانش آموز دوم رعلوم انسانی بیان داشت :اگر معلمان ما با "ویژگی های بچه ها بیشتر آشنا" باشند خیلی خوب است چون در نهایت رضایت و "توافق" ما را می گیرند . و نظر ما را جلب می کنند ."شرکت کننده یD/ ۷ /: مریم در پایه یازدهم اظهار داشت : با اینکه خانواده ام راضی نیستند دوست دارم" مستقل" شوم سرکار میروم تا پول دار شوم در یک لباس فروشی کار می کنم و همزمان در محل کارم آنلاین در کلاس و درسم حضور دارم (ایام کرونا). نتایج گواه این حقیقت است که در همه عرصه ها مواجه با نسلی هستیم که تحت تاثیر شرایط فرهنگی اجتماعی ودنیای دیجیتال،دارای ویژگیهای متفاوت و منحصر به فردی هستند.که این ویژگی های می تواند به شکل مستقیم بر ذائقه و تمایلات دانش آموزان تاثیر گذار باشد چنانچه ترجیحات نسل z منطبق بر ۳ مؤلفه مهم ،:(علاقمندی ها ، سرگرمی، سبک‌های یادگیری) می تواند بر کارکردها و نقش پذیری عناصر برنامه درسی تاثیر گذار باشد. که نظرات شرکت کنندگان گویای این واقعیت است . شرکت کنندهD/۶ به کارهای دستی علاقمند هستم وبه روبیک سرعتی کار می کنم .شرکت کنندهD/۱۱ :" به کارهای ارگامی و رزین علاقمندم بازی آنلاین هم دوست دارم"..شرکت کننده D/۴ " بیشتر با دیدن ویدئو های آموزشی و گرافیکهای تصویری علاقمندم و به نظرم روشهای رو درو , آنلاین , آفلاین) بهتر است و یادگیری برایم لذت بخش تر است" .در نتایج حاصله نیازهای نسلz بر اساس علائق و گرایش ها و سرگرمیهایشان نیازها آنان شامل:(شایستگی در یادگیری، قابلیت‌های یادگیری، ارتقاء توانمندی‌های فردی و اجتماعی و شایستگی درتفکر و معانی می باشد.که این نتایج بیانگر این تفکر است که برنامه درسی بر مبنای شاخص های پراگماتیسمی و سودمندی واثر بخشی و با مشاغل آینده آنان پیوند مستقیمی داشته وملموس با زندگی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

واقعی آنان باشد.و نسبت به پاسخ به این نیاز: شرکت کننده۲/D بیان داشته " بچه ها فکرشان باز شده نو شده یک جورهایی جستجوگرند اگر مدرسه درسهای زندگی را به ما بیاموزد میشه با مدرسه ارتباط بر قرار کرد". شرکت کننده۸/D "من به سخنرانی و جلسات کوچینگ و ورزش رزمی علاقمند هستم و برای تقویت مهارت خودم جستجو کردم وتحقیق کردم در صفحه اینستاگرامم با فردی در خارج از کشور در ارتباط هستم تا تواناییهای خودم را بالا ببرم" . شرکت کننده۱/D:"من به گویندگی علاقمندم و کمپانی هایی دوبلوری می کنند و آموزش می دهند در" داخل و خارج" شناسایی و "جستجو" کردم و برای آموزش و یادگیری بیشتر قصد دارم دریکی از کمپانیها ثبت نام کنم"

.بر اساس علائق و نیازهای یادگیرندگان نسل z به نظر می رسد کسب شایستگی (یعنی توسعه نگرش و دانش و مهارت ،) و ارتقای توانمندی های فردی و اجتماعی از نیازهایی است که در آموزش ویادگیری برای این گروه نسلی باید مورد توجه قرار گیرد ، شرکت کننده کننده۱/M یکی از معلمان معتقد است :"دانش آموزان نسل z علاقمند به فضای مجازی و وبگردی هستند گشتن در اینستاگرام و بازیهای آنلاین و دیجیتالی و گروهی بدون قید زمان است و ابزارهای یادگیری این نسل بیشتر فضای مجازی , ابزارهای دیجیتالی , موبایل و تبلت و ماتنیتورهای هوشمند است.

شرکت کننده کننده۲/R یکی از مدیران (خبرگان اجرایی)در دوره متوسطه بازگوکرد ":نسل Z بیشتر از ابزارهای دیجیتالی و نرم افزارها استفاده می کنند بیشتر از طریق آزمون خطا دوست دارند یاد بگیرند یعنی یادگیری تجربی نه از طریق تئوری و دستورالعمل ها هر چیز را به طور عملی بهتر یادمی گیرند .جاذبه ماندن در خانه برای بچه ها بیشتر است فیلم و نرم افزار رایگان دانلود می کنند و وبلاک شخصی دارند از فرهنگهای مختلف و تنوع فرهنگی افراد با نژادهای مختلف لذت می برند . جهانی فکر می کنند ".. در این راستا بر مبنای نتایج پژوهش به نظر می رسد متناسب با ویژگی ها و نیازهای نسل z بر اساس نتایج جدول ۵ و جدول ۶ ،ارتقای سوادرسانه و سوادفرهنگ استفاده از زندگی و تفکر انتقادی ،علمی ، ارتباطی ، مهارت های هنری ،و همچنین

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

سواد عاطفی ،اجتماعی بوم‌شناختی باید بیش از پیش مورد توجه برنامه ریزان و سیاستگذاران مدیران ومعلمان قرارگیرد.

شکل ۱: ویژگی‌ها و نیازهای نسل z

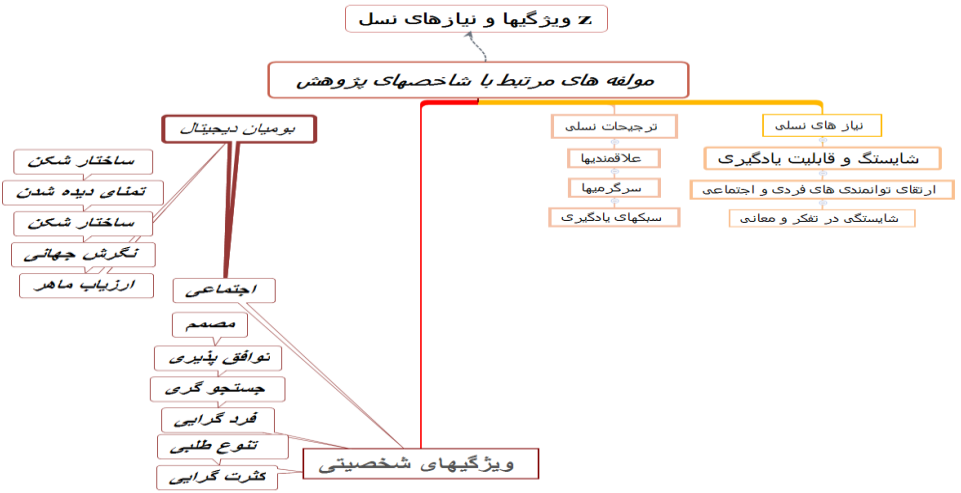

سؤال دوم پژوهش اصول برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z چیست؟

یافته‌های این پژوهش در پاسخ به سؤال دوم پژوهش بر مبنای نظر مشارکت‌کنندگان پژوهش مطابق با شکل۳ناظر بر ۱۰ اصل مهم متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای نسل z می باشد که شامل (منطق و چرایی، اهداف، محتوی، راهبردهای یادگیری، ویژگی‌های معلمان نسل z، موقعیت‌های یادگیری، سنجش و ارزشیابی)است.و به نظر می رسد این اصول مطابق با ویژگی و ترجیحات و نیازهای نسل Z رویکرد های جدیدی را برای مدیران و معلمان ایجاد خواهد نمود.و از نظر شرکت‌کنندگان پژوهش (مطابق جدول ۶)(پدیده‌های نوظهور، عوامل زمینه‌ای، چرخش‌های نوگرا)حائز اهمیت و میتواند بر برنامه درسی یادگیرندگان نسل Z اثر گذار باشد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

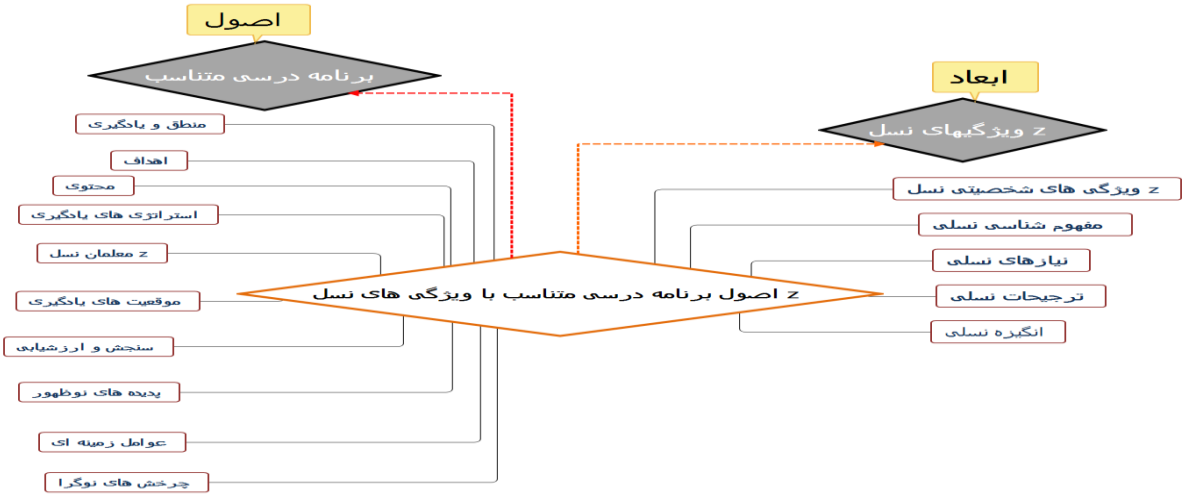

شکل ۲ ابعاد و اصول برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

۱. سؤال سوم پژوهش: مؤلفه‌های برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z چیست؟

یافته‌ها در پاسخ به سؤال سوم پژوهش ناظر بر ۲۹مؤلفه مطابق با جدول ۶ می‌باشد.این مولفه ها مرتبط با اصول دهگانه شامل: سودمندی و اثر بخشی رشد توانمندی در منطق برنامه درسی وتربیت هویتی رخداد پدیدارشناختی و آگاهانه کاهش تمرکزگرایی، وواقع‌گرایی دراهداف برنامه درسی مورد نظر بود وهمچنین مولفه های انطباق با نیازها و علائق یادگیرنده کاربردی و انعطاف‌پذیرتناسب و اعتدال در محتوی و همچنین ضرورت و نیاز شناخت نسلی تنوع و تکثر، موقعیت عینی و واقعی تنوع منابع یادگیری و چندرسانه‌ای در راهبرد های یادگیری از مولفه های موردتاکیدبود وهمچنین شخصیت مطلوب، شایستگی و توانمندی، دلبستگی ایمن(یعنی همراه ومشاور همیشگی) در ویژگی های معلمان نسل z و مولفه های سیالیت زمان ، مفهوم زمان ویادگیری‌های گروهی از مولفه های مورد توجه شرکنندگان در پژوهش بود.در حوزه ارزشیابی، ارزشیابی تلفیقی و ارزشیابی ارزش‌مدار مورد تاکید است .سیاست گذاری و اثر مینیاتوری جامعه ،خانواده از مولفه های مهم در زندگی دیجیتال از عوامل زمینه ای برنامه درسی تلقی می گردد و چرخش‌های فرهنگی و فناوری عوامل ساختاری به عنوان پدیده های نوظهور و همچنین توافق‌پذیری ارزش‌های آموزشی نوگرایی،درچرخشهای نوگرا به عنوان مولفه های کلیدی در برنامه درسی متناسب با ویژگی های نسل z می تواند مورد توجه برنامه ریزان ،مدیران و معلمان قرارگیرد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مؤلفه‌های برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل Z

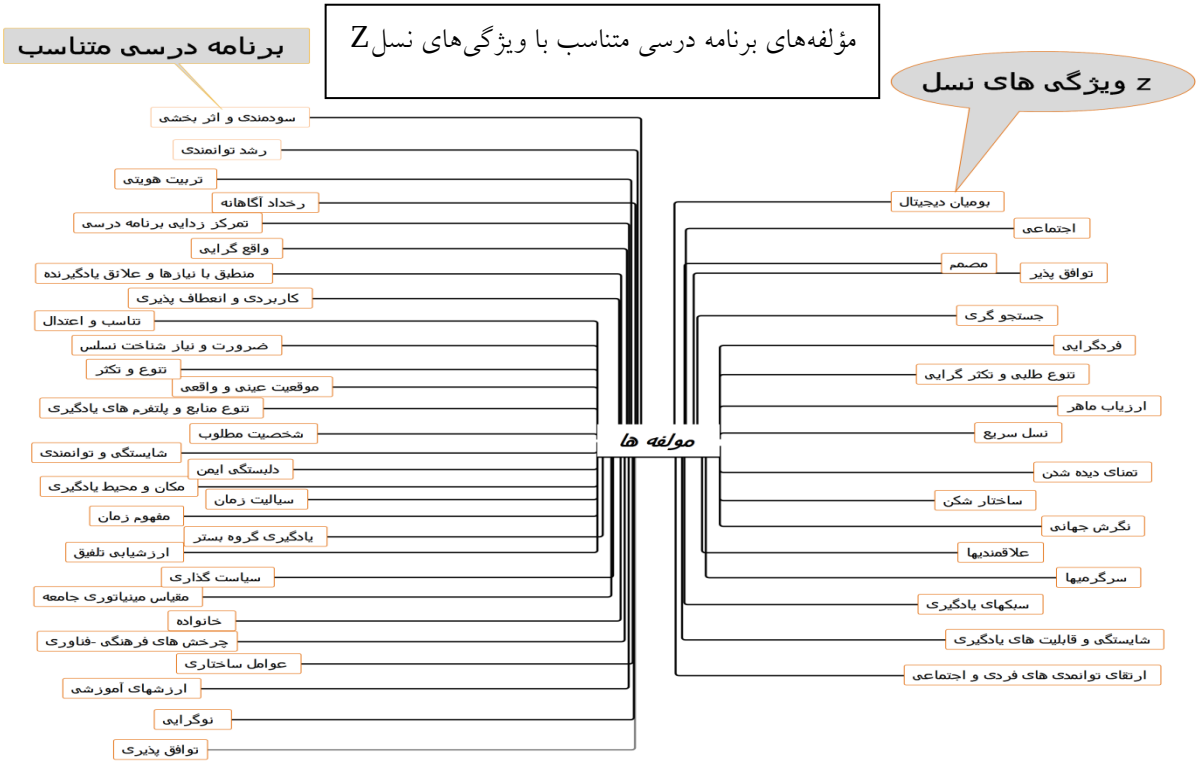

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

سؤال چهارم مفروضات برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z چگونه است؟

«ویژگی و نیاز های نسلz» با استناد به جدول ۵ و همچنین برنامه درسی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای نسل z درجدول ۶ و سپس «مفروضات ویژگی‌ها و نیازهای نسلz» مطابق با جدول ۷ ارائه گردیده است که ۹ مفروضه مرتبط با علائق و ویژگی های نسل Z در اهمیت و ضرورت برنامه درسی نسل Zپیشنهاداتی ارائه گردیده است که پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزان درسی مبتنی بر یافته‌ها و مفروضات جهت ارتقاء و نوآوری برنامه درسی در نظام آموزشی ایران توجه عمیقی به نیازهای یادگیرندگان در تصمیم‌گیری و مشارکت یادگیرنده‌گان و معلمان در طراحی برنامه درسی داشته باشند.

جدول ۷ مفروضات مرتبط با ویژگی‌ها و نیازهای نسل z

مفروضه اول:	ضرورت و اهمیت برنامه درسی کاربردی و مهارت‌محور
مفروضه دوم:	ضرورت و اهمیت برنامه درسی اجتماعی و فرهنگی
مفروضه سوم:	ضرورت و اهمیت توجه به پدیده‌های نوظهور در حوزه یادگیری و آموزش
مفروضه چهارم:	ضرورت و اهمیت توجه به نقش تاثیرگذار هنر در یادگیری
مفروضه پنجم:	ضرورت و اهمیت توجه به برنامه درسی هدفمند، کاربردی و اثربخش
مفروضه ششم:	ضرورت و اهمیت توجه به سبک‌های یادگیری متنوع و ترکیبی
مفروضه هفتم	ضرورت و اهمیت توجه به تنوع و قابلیت‌های متنوع یادگیری
مفروضه هشتم:	ضرورت و اهمیت توجه به ارتقاء توانمندی‌های فردی: تاب‌آوری، همدلی و همراهی آموزش مهارت‌های زندگی
مفروضه نهم :	ضرورت و اهمیت توجه به ارتقاء توانمندی‌های اجتماعی مهارت‌های تیمی و گروهی و گفتمان‌سازی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول :۷ مفروضات برنامه درسی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای نسل Z

مفروضه اول	منطق و اهداف یادگیری برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل Z در نظام آموزشی ایران مبتنی بر سودمندی و اثربخشی، رشد و توسعه توانمندی های فردی و اجتماعی ، تربیت هویتی (لذت بخش و ماندگار)و رخداد آگاهانه و پدیدارشناسانه (توجه به تجربه های زیست شده)و ویژگی تمرکززدایی (انعطاف پذیری)و واقع‌گرایی منطبق باشد.
مفروضه دوم	محتوی برنامه درسی باید منطبق بر نیازها و علائق یادگیرنده وپاسخگوی نیازهای اجتماعی ،کاربردی و انعطاف‌پذیر باشد
مفروضه سوم	در راهبردهای مهم یادگیری، ضرورت و اهمیت و نیاز شناخت نسلی و توجه به تنوع و تکثر در تجارب یادگیرندگان نسلZ می‌باشد. شناخت انگیزه، علائق و ترجیحات نسلی از مؤلفه‌های مهم در یادگیری همچنین تجربه یادگیری معنادار و ماندگار، آگاهانه و مشارکتی و تعاملی، منعطف، مستمر و مادام‌العمر با رویکرد خودکنترلی و خودتنظیمی از راهبردهای مهم یادگیری یادگیرندگان نسل Z است. .
مفروضه چهارم	ویژگی‌های شخصیتی و مطلوب معلمان نسل Z : ضرورت خصایص و ویژگی شخصیتی معلمان نسل Z :: تعامل عاطفی، جاذبیت ظاهری، کلام خوب و شیوا، اخلاق‌مداری، خصلت یادگیرندگی، و در جایگاه شایستگی و توانمندی‌های علمی، دارای توانایی راهبری آموزشی، شخصی‌سازی تربیت طراحی مطلوب آموزشی و الویت‌بندی در برنامه‌ریزی، توانایی علمی درک و مهارت فناورانه، روش‌های تدریس نوآورانه، تعاملی، عملی و ترکیبی هستند و در ضرورت شناخت نسلی آگاه به اهمیت آن توانایی ارتباط و گفتگو، جلب رضایتمندی و ایجاد آرامش در تدریس، توانایی درک تفاوت‌های فردی می باشد. .
مفروضه پنجم	**موقعیت‌های متنوع یادگیری:** **موقعیت‌های متنوع یادگیری** به‌عنوان مکان و محیط یادگیری باید برای یادگیرندگان نسل Z دارای قابلیت خلاقیت و افزایش انگیزه در یادگیری و مکان و محیط‌های واقعی، طبیعی، جذاب و زیبا، کاربردی، آرام بخش،ایمن، لذتبخش باشد همچنین نقش سیالیت زمان و سرعت تحول در منابع و فناوری برنامه درسی یادگیرندگان نسل Z را به اهمیت رویکرد حال‌گرایی و آینده‌نگری، همگامی نسلی و نگرش به‌روزآوری،

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

	ادگیری مادام‌العمر منعطف می‌گرداند.
مفروضه ششم	ارزشیابی تلفیقی، ارزش‌مدار: سنجش و ارزشیابی یادگیرندگان نسلی به‌عنوان یکی از عناصر مهم برنامه درسی باید در راستای اهداف و منطق یادگیری و مبتنی بر تجربیات یادگیری باشد و از ویژگی‌های تلفیقی و ارزش‌مدار بر محور انعطاف‌پذیری، فرایندی، ترکیبی، مستمر و تحلیلی، مهارت‌مدار، کوتاه پاسخ و چالشی معقول باشد
مفروضه هفتم	عوامل زمینه و سیاست‌گذاری یکی از اصول مهم برنامه درسی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای یادگیرندگان نسل z عوامل زمینه‌ای است که بر محور موضوع سیاست‌گذاری و مقیاس مینیاتوری جامعه می‌تواند به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم و تاثیرگذار در طراحی آموزشی و برنامه درسی نسل باشد. این اصل مورد توجه است که سیاست‌گذاری با رویکرد جامعیت و انعطاف‌پذیری و اهمیت ضرورت شناخت نیازها و مشارکت‌جویی و گزینش نسلی در قانونگذاری و درک چالش‌های نوظهور در جایگاه برنامه درسی متناسب موثر می‌باشد. و از طرفی درک خطر بستر بی‌هویتی و کم هویتی، انعطاف در سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی، استمرار در طراوت‌زایی جذب نیروی انسانی، شایستگی و به‌گزینی نیروی انسانی، پرهیز از حاشیه‌های زمینه‌ای جذب نیروی انسانی از مفرو ضات مهم در کاهش تأثیرات عوامل زمینه‌ای بر برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z می‌باشد. . عوامل زمینه‌ای مقیاس مینیاتوری جامعه در اهمیت جایگاه قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری، و نهادینه کردن ارزش‌ها، اخلاق اجتماعی و اهمیت هویت فرهنگی در جامعه نقش مهمی در برنامه درسی و یادگیرندگان نسل z دارد. عوامل زمینه‌ای: خانواده اهمیت آگاهی و دانایی در فرزندپروری و انعطاف و تعادل در سبک‌های تربیتی، شکاف و فاصله نسلی و نگرشی، متغیرهای تحصیلات، درآمد، جایگاه اجتماعی و همسویی با آموزش و پرورش از مؤلفه‌های مهم در در این مفروضه می‌باشد.
مفروضه هشتم	توجه به، پدیده‌های نوظهور، چرخش‌های فرهنگی–فناوری، عوامل ساختاری، اصل توافق پذیری از شرایط مهم در توجه به پدیده‌های نوظهور در برنامه درسی هستند که عدم توجه به آن ضعف در ارائه برنامه درسی متناسب خواهد بود. پدیده‌های نوظهور نیازمند درک فرهنگ جدید رسانه‌های دیجیتال (DMC)، نگرشی، اجتماعی، فرهنگی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

	نسل z، مهم شناختن ناسازگاری‌های هویتی، وشکاف بین تربیت رسمی و غیررسمی است همچنین عوامل ساختاری، مانند زیر ساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، ضعف سیستمی در تحقیق و پژوهش و نیروی انسانی بی‌انگیزه و غیرمرتبط می‌تواند مانع از رشد برنامه درسی متناسب با ویژگی نسلی باشد و شرایط توافق‌پذیری در ضرورت شناخت نسلی، حمایت‌های روانی و اجتماعی مشارکت ذی‌نفعان در سیاست گذاری و در طراحی و برنامه‌ریزی مشاوره برنامه درسی و سیاست‌گذاری تعادلی این شرایط مداخله‌گر در برنامه درسی یادگیرندگان نسل z تأثیری معنادار خواهند داشت.
مفروضه نهم	چرخش‌های نوگرا: ارزش‌های آموزشی و نوگرایی توجه به ارزش‌های آموزشی و رویکرد نوگرایی از راهبردهای مهم برنامه درسی متناسب با ویژگی‌های نسل z است که معطوف است به غنی‌سازی برنامه درسی، سازمان‌دهی مفاهیم ویژه و مطابق با اصل پیشرفت، طراحی بهینه یادگیری و سنجش نو آورانه، رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان همچنین نگرش نوگرایی ناظر بر ارتقاء دانش قدرتمند و کاربردی پیوندگرایی (شناخت، آگاهی‌بخشی و باورپذیری) است همچنین حال‌گرایی و آینده‌نگری و رویکرد تاب‌آوری و پیشگیرانه همچنین توسعه گفتمان توسعه پایدار و رشد صنایع خلاق و صنایع میراث فرهنگی می‌توانند بستر برنامه درسی یادگیرندگان نسل z را در مسیر نوگرایی تقویت نمایند.

بحث و نتیجه گیری:

امروزه به نظر می رسد هویت انسان‌ها متأثر از جامعه و یا ساختار اجتماعی ثابت نیست و از یک هویت اجتماعی در عرصه بین‌المللی نیز متأثر می‌شود. این واقعیت وجود دارد که افراد متولدشده، ، تحت تاثیر شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی قرار می گیرند تحت تاثیر این تغییرات هر نسل از دانش‌آموزان با ویژگی‌های متفاوت نشان‌دهنده شرایط دوره زمانی هستند که در آن رشد می‌کنند درپژوهش های انجام شده تفاوت دانش‌آموزان در مقایسه با پیشینیان خود به اصل اهمیت و ضرورت شناخت نسلی تأکید دارد. این اصل در نتایج حاصل با آنچه (صبوری، ۱۳۹۸)، (ترابیان، ۱۳۹۶)،

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

(یالچین[۱]، ۲۰۲۰) و (پلاکو[۲]، ۲۰۱۹) و (رایت[۳]، ۲۰۱۹) گزارش کرده‌اند، کاملا سازگار است.در اهمیت شناخت نسلی، شناخت ویژگی و نیازهای نسل z مورد تأکید پژوهشگران قرار گرفته است. در واقع نتایج پژوهش ها تاکید بر اهمیت و ضرورت شناخت نسلی دارد زیرا هر گروه نسلی تحت تاثیر تغییرات ویژگی و نیازهای متفاوتی هستند.. در پژوهش‌های (رومان[۴]، ۲۰۱۹)، (میلر [۵]، ۲۰۱۹) و (یالچین[۶] ، ۲۰۲۰) این امر تأیید شده است که نسلz ، به‌عنوان اولین نسل از بومیان واقعی دیجیتال هستد که با فناوری دیجیتال، از بدو تولد، به‌طور گسترده درگیر بوده اند و به همین دلیل. نسل Z را نسل اینترنت می‌نامند. نسل Z در دوره‌ای غنی از نظر فناوری به دنیا آمده است .چنانچه (بویاز[۷]، ۲۰۱۹) معتقد است نسل Z نامی برای فرزندانی است که پس از سال ۱۹۹۵ متولد شده‌اند و این نسل نسبت به نسل‌های قبلی بسیار متفاوت هستند،بگونه ای که این تفاوت مورد توجه پژوهشگران، مدیران و معلمان و حتی والدین قرار گرفته است. در این پژوهش، مشارکت‌کنندگان به هویت فناورانه از ویژگی‌های نسل z تأکید دارند واذعان دارند یادگیرندگان نسلZ به‌عنوان کنشگران دنیای مجازی تولیدکنندگان تولید محتوا های مجازی هستند. شرکت‌کننده (k۱) (R۳)؛ (M۲)بیان داشته‌اند دانش‌آموزان نسل z با استفاده از موتورهای جستجوگر غوطه‌وری در اطلاعات دارند و با علاقمندی به نرم‌افزارهای دیجیتالی و موبایل خلق‌کننده پیام‌های سریع هستند.:و بیشتر از ابزارهای دیجیتالی و نرم افزارها استفاده می کنند و کلا خلق‌کننده پیام های

---

[۱] Yalçin. I
[۲] Placo
[۳] write
[۴] Roman
[۵] Miller
[۶] Yalçin.I
[۷] Boyaz

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

سریع **هستند"**.در پژوهش‌های (هلی کریستین، ۲۰۱۹) و (کرستن ام وبر، ۲۰۲۱) نشان داده شده است نسل z اشتراک‌گذار زندگی خود در رسانه‌های اجتماعی و ارتباط از طریق تلفن‌های هوشمند، ارتباط با کانال‌های چندرسانه‌ای اجتماعی، اشتراک‌گذار تصاویر، داستان‌ها و ویدیوها در چندین رسانه، اسنپ چت، توییتر و اینستاگرام، هستند همچنین دانش‌آموزان نسل z از طریق بازی‌های تعاملی و پروژه‌های مشترک با یادگیری‌های بصری رشد می‌کنند. این نتایج با پژوهش‌های (چایسری وهمکاران، ۲۰۱۹[۱])، (تاک اسمیت، ۲۰۱۹[۲])، (دارلا [۳]، ۲۰۱۷) و (روتمان[۴]، ۲۰۱۶)، (کوار، ۲۰۲۰[۵]) و (پوپسکو[۶]، ۲۰۱۹) همسویی دارد. نتایج پژوهش ها نشان داده است توافق پذیری از کلیه ابعاد شخصیتی بالاترین سطح را دارد.(سرپیروم،۲۰۱۹)بیان داشته توافق پذیری از ویژگی های مهم در حوزه آموزش و سبک های یادگیری است. این مولفه مورد تاکید شرکت کنندگان در پژوهش بود ،به اذعان شرکت کنند (k۵)"بهترین راه برقراری ارتباط با بچه ها توافق پذیری وهم زبان و هم دل شدن با آنهاست و گاهی باید خود را یک نسل جلوتر ببری تا بتوانی ارتباطی حقیقی با آن‌ها برقرار نمایی. در برابر اعتقاداتشان اصلا نباید مقاومت کنی یا شروع کنی به نصیحت کردن و پند دادنشان زیرا ممکن است دیگر هرگز به سراغتان نیایند" ارتباط در دنیای مجازی و واقعی علاقمند به صحبت کردن و گفتمان (گشادگی ارتباط) از ویژگی‌هایی اجتماعی این نسل است که باید مورد توجه مدیران و معلمان در برنامه ریزی باشد؛ چنانچه شرکت‌کننده (D-۶) بیان داشته «چیزی را که بیشتر دوست دارم یاد بگیرم برقراری ارتباط بهتر در فضایی جدید با افراد

---

[۱] Chaiseri et al
[۲] Talk Smith
[۳] Darla
[۴] Rothman
[۵] Covar
[۶] Popesco

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدید است»شرکت‌کننده (D–۸) معتقد است «تعامل با یک دوست و گفتگو با او در صورتی برایم تفریح است که اصول گفتگو را بلد باشد و این برایم یک سرگرمی خوبی است». نتایج این پژوهش مبتنی بر نظرات مشارکت‌کنندگان با تبیین ویژگی‌ها و نیازهای نسلی مبتنی است با ویژگی‌های شخصیتی که دارنده ویژگی‌های بومیان دیجیتال، ساختارشکنی، نگرش جهانی، ارزیابان ماهر، ویژگی اجتماعی، مصمم بودن، توافق‌پذیری، جستجوگری، فردگرایی، تنوع‌طلبی و کثرت‌گرایی هستند. این یافته‌ها برنامه‌ریزان، مدیران و معلمان را متوجه این اصل می‌نماید که این گروه نسلی دارای علاقمندی‌ها، سرگرمی‌ها، سبک‌های یادگیری و نیازهای متفاوتی هستند بر اساس یافته های این پژوهش پیشنهاد می گردد ،برنامه ریزان و معلمان در پاسخ به نیازهای نسل z در طراحی های آموزشی و الگوهای یادگیری بازنگری نمایند و برای پاسخ به این نیازها، با رشد شایستگی‌های فردی و اجتماعی در تفکر و معانی، قابلیت‌های یادگیری، ارتقاء توانمندی‌های فردی و اجتماعی، و با توجه به علاقمندی آنان از تاثیر بازی ها، دانش‌آموزان نسل Z را مورد حمایت قرار دهند. در اهمیت برنامه درسی متناسب با این گروه نسلی اصل منطق و چرایی و اهداف در برنامه درسی مورد توجه دانش‌آموزان نسل Z می‌باشد که همسو با عنصر منطق وچرایی در الگوی اکر می باشد.. دانش‌آموزان نسل Z معتقدند امروزه یادگیری‌ها باید با تغییرات مثبت و مطلوب در زندگی فردی و اجتماعی همراه باشد.. به‌طوری‌که شرکت‌کننده (D –۴) معتقد است، «محتوی‌های کتاب‌هایم باید مهارت‌ها و یادگیری کاربردی مرا افزایش دهند تا بتوانم به اهداف و نیازهای شخصی‌ام دسترسی یابم و توانایی حل مسائل و مشکلات زندگی را داشته باشم و این که چرا باید ریاضی بخوانم؟ چرایی‌های ما در دروس که می‌خوانیم بی پاسخ است».پیشنهاد می شود در مسیر یادگیری وآموزش، یادگیرندگان از منطق و اهداف آموزش آگاه باشند . همچنین با توجه به ویژگی‌های توافق‌پذیری ،رویکرد های

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جستجوگری،معلمان از یادگیری تعاملی ویادگیری مشارکتی برای این گروه نسلی در روشهای خود استفاده نمایند. این یافته در راستای نتایج پژوهشی (کریستین هلی ،۲۰۱۹)است که تاکید بر یادگیری از طریق روش های تعاملی و پروژه های همکاری ، و همجنین (یونجیو یو،۲۰۲۰) یادگیری از طریق طیف گسترده ای از اطلاعات ،دیجیتالی با مشارکت همکاری می باشد. بر مبنای دیدگاه‌های جهانی و ملی و گفتمان‌های جدید به نظر می‌رسد برنامه درسی در چرخه جدیدی قرار گرفته است. بنابر این با توجه به ویژگی ها نیازها و ترجیحات یادگیرندگان نسل اصول مهم دربرنامه درسی مانند اهداف، محتوی و راهبردهای یادگیری، ویژگی‌های معلمان نسل Z، موقعیت‌های یادگیری و سنجش و ارزیابی بر مبنای یافته‌های پژوهشی متناسب با نیازهای نسل Z باید همسو گردد. پیشنهاد می گردد ،محتوا مبتنی برنیازهای نسلی با توجه به نیازها و علائق یادگیرنده (کاربردی و انعطاف پذیری, تناسب و اعتدال، تنوع و سیالیت زمان وانطباق با ارزشهای اخلاقی واجتماعی) بتواند دانش آموزان نسل zرا پشتیبانی کند. و همچنین در راستای نیازهای نسل z.پیشنهاد می گردد در توانمند سازی معلمان ،مدیران آموزش ها با توجه به شاخص های ویژگی شخصیتی, درک صفات نسلی، توانمند سازی ،رشد توانایی وتدبیر تدریس, بهبود بخشی در حوزه یاددهی و یادگیری، در" الویت توانمند سازی حرفه ای" قرارگیرند. همچنین پیشنهاد می گردد ،سنجش و ارزشیابی نسل z مبتنی بر تجربیات یادگیری ،کوتاه پاسخ ،چالشی، معقول،متناسب ،تعاملی و مهارت مدار باشد. در این راستا سیاست‌گذاران با رفع عوامل زمینه‌ای (سیاستگذاری و تغییرات اجتماعی) و برنامه‌ریزان درسی و مدیران و معلمان با توجه به پدیده‌های نوظهور می‌توانند با انعطاف پذیری بیشتر زمینه‌های نوآوری و بستر رشد ارزش‌های اجتماعی (طراحی بهینه یادگیری و سنجش نوآورانه و رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان) را با رویکرد توافق‌پذیری برای دانش‌آموزان فراهم نمایند. در

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

راستا اهمیت و جایگاه یادگیری نسل z، اندیشمندان معتقدند، دانش‌آموزان و دانشجویان، که بزرگترین بخش جامعه هستند، باید بتوانند و تصمیمات آگاهانه بگیرند و مشکلات جهان ما را حل کنند. و در این راستا نیازمند توانمند سازی و مهارت آموزی این گروه نسلی هستیم . پیشنهاد می گردد نیازهای یادگیرندگان نسل z در آموزش و توانمندسازی متناسب با ویژگی های دنیای فناورانه و فرهنگ استفاده از ابزارهای دیجیتالی و پدیده های نوظهور مورد توجه برنامه ریزان ،مدیران معلمان و والدین قرارگیرد . برای کسب مهارت‌های یادگیری و تواناسازی دانش جدید با مرتبط کردن اطلاعات نیاز به مهارت‌های فراشناختی، یعنی درک و کنترل شناخت خودشان (خود تنظیمی)، دارند.در پژوهشی(یونجیو یو،۲۰۲۰) تاکید داشته مهارت فراشناختی و تفکر، در حقیقت، کلید اساسی موفقیت در یادگیری، یادگیرندگان نسل zمی باشد در عرصه کنونی یادگیرنده ای موفق است که مجهز به پنج مهارت های فراشناختی ؛ مهارت های یادگیری ، مهارت تفکر ودانش و انگیزه باشد... با توجه به ویژگی های نسل Z بر ضرورت و توجه برنامه درسی با رویکرد مهارت محوری ،برنامه درسی اجتماعی فرهنگی، در مسیر پدیده های نوظهور با استفاده از ابزار هنر، مورد تاکید است.که این ویژگی ها با نتایج پژوهشی ،(کیان،۲۰۲۰) (جانسون دیوید بی،۲۰۲۰) (محمودی ،۱۳۹۵) همسویی دارد و در این راستا، ضرورت دارد با روش های ترکیبی و متنوع قابلیت های یادگیری را افزایش دهیم.امروزه مدیران و معلمان بیش ازپیش نیازمند توجه به توسعه فردی وروابط بین فردی یادگیرندگان هستند تا بارشد خود باوری و تاب آوری و گفتمان سازی یادگیرندگان را همراهی نمایندکه این امر با پژوهش آنگ.وی اچ(۲۰۲۲) همسومی باشد. که بیان داشته تاب آوری به عنوان یک مولفه اساسی در مدیریت استرس و درک بیشتر یادگیرندگان نسل z می باشد .از طرفی با ویژگی و رویکرد فرد گرایی نسل Z زمینه فعالیت های گروهی و تیمی در آموزش

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مورد توجه قرارگیرد. نتایج گواه این است که رشته برنامه درسی زمانی بهتر درک خواهد شد که تصویری درست ودقیق از آن داشته باشیم و با نوبستر سازی بتوانیم پاسخگوی نیاز یادگیرندگان خود متناسب با تغییرات نسلی باشیم .چنانچه گروه نسلی جدید با عنوان نسل آلفا با ورودشان به دوره ابتدایی زمینه های تغییرات و متفاوت تری از نسل zرا ایجاد نموده اند جهت نو مفهوم سازی به بهترین شکل کوشا بوده در حوزه آموزش و یادگیری در تربیت شهروند مسئول آگاه تلاش نمائیم وسعی کنیم وچارچوب های سنتی را شکسته وحرکتمان به سوی تفکرات نوین وفهم ودرک پیچیدگی ها ودر عین حال ظرافت های خاص موجود در این رشته‌را متناسب با ویژگی های فرهنگی بومی تقویت نمائیم همچنین منابع محتوایی در برنامه درسی را با همیاری معلمان در کسب مهارت‌های نرم ، تفکر انتقادی، همکاری، ارتباطات و خلاقیت زمینه ساز موفقیت یادگیرنده باشیم مهارت‌های فراشناختی در راستای توانایی«برنامه‌ریزی»، «نظارت و ارزیابی یادگیری» **و « تامل در کل خود»** یعنی درک و کنترل شناخت خود به یادگیرندگان کمک می‌کند تا خودمختار و خودتنظیم باشند. مهارت‌هایی مانند حل مسئله،خلاقیت و تفکر انتقادی از جمله نمونه‌هایی از ارتقاء مهارت‌های توسعه شخصی است و باید آموزش و تربیت افراد در همه جوانب زندگی، با کسب ارزش‌های اخلاقی، جسمی، اجتماعی، حرفه ای، زیباشناختی و روشنفکری، معنوی، مدنی و روانشناختی توام باشد، تا فراگیران زندگی سالم و مفید و با اخلاقی داشته باشند. این اصل علاوه بر پژوهش نودینگز(۲۰۱۷) با تربیت تمام ساحتی سند تحول بنیادین و همسویی دارد و یافته‌ها و نتایج پژوهشی مؤلفه‌های مربوط به عناصر برنامه درسی متناسب با نسل Z به ۵ عنصر مهم منطق و اهداف، محتوی، معلمان نسل Z و موقعیت یادگیری و سنجش و ارزیابی با الگوی برنامه درسی اکر و کلاین همپوشانی دارد و از نگاه مشارکت‌کنندگان عوامل زمینه‌ای و

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

پدیده‌های نوظهور و چرخش‌های نوگرا از مؤلفه‌های مهم در برنامه درسی نسل z می‌تواند مورد توجه متخصصان برنامه‌ریزی قرار گیرد. پیشنهادت میگردد:برنامه ریزان و طراحان برنامه درسی، برنامه درسی اجتماعی و فرهنگی همسو با پدیده های نوظهور را با استفاده ازابزار هنر ،آموزش ویادگیری یادگیرندگان نسل Z کاربردی و اثر بخش نماید و همچنین موردتاکید است با رشد توانمندی‌های فردی: تاب‌آوری، همدلی و همراهی وآموزش مهارت‌های زندگی ،توجه به این گروه نسلی را در الویت قرار داده ..و با توسعه تفکر همدلانه و رشد مهارت تیمی و ترویج گفتمان سازی زمینه رشد و بالندگی این گروه نسلی را فراهم نماییم

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

شکل ۴ چارچوب مفهومی برنامه درسی متناسب با نسل z

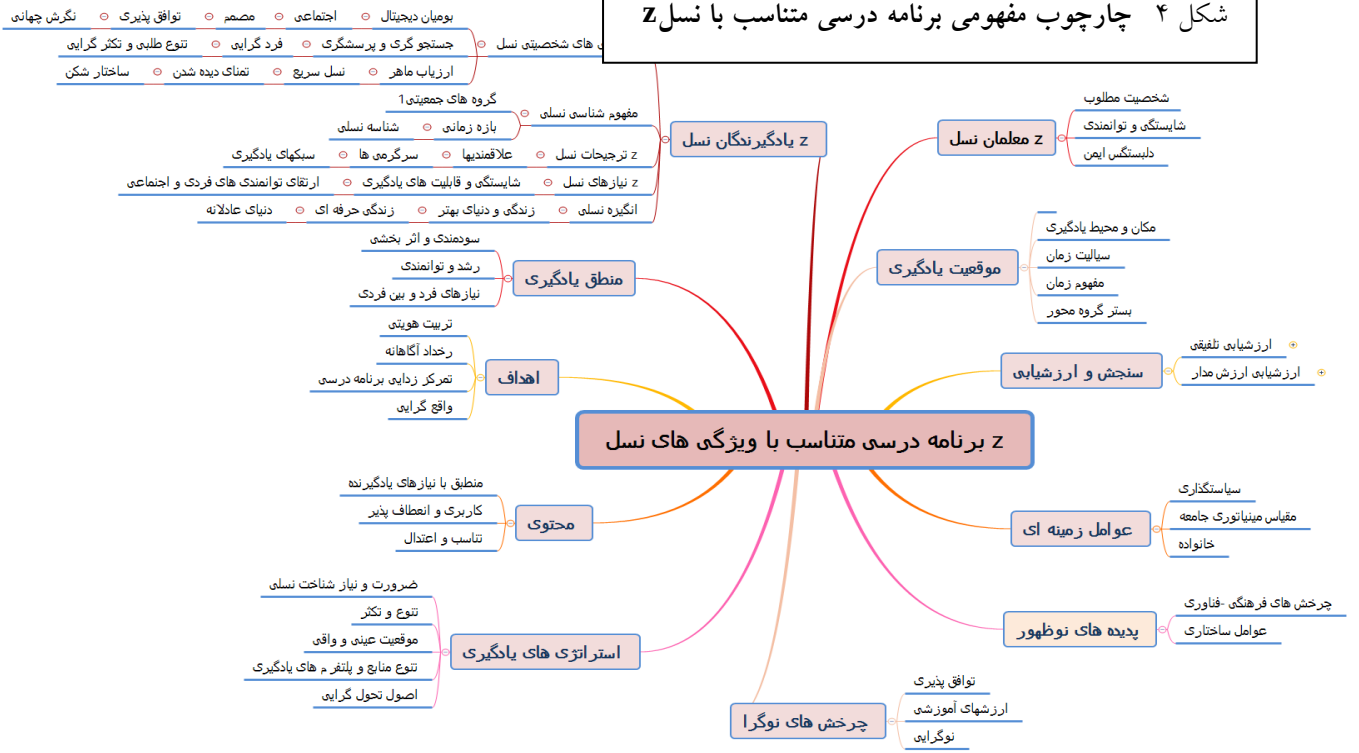

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

منابع

اسکندری، حسین. (۱۳۹۱). نظریه و عمل رسانه‌های آموزشی در عصر دیجیتال. انتشارات : سمت.

آزادیان، زینب، یارمحمدی، محمد. (۱۳۹۳). بررسی تفاوت‌های نسلی در نظام ارزش‌های اجتماعی. دانشگاه گیلان: دانشکده ادبیات و علوم انسانی,۹۲-۸۰.

اعلامی, فرنوش ، براری, نوری, رضایی زاده, خراسانی, اباصلت,. (۲۰۱۹). تطابق فناوری‌های وب ۲ با طبقه‌بندی بازنگری شده بلوم و الگوی طراحی آموزشی E5 در آموزش. *اندیشه های نوین تربیتی*, *۱۵*(۱), ۲۳۷-۲۸۹.

بهجتی اردکانی, یارمحمدیان, عراقیه. (۱۳۹۷). مطالعه تطبیقی بین المللی سازی برنامه های درسی آموزش عالی درکشورهای فنلاند، انگلستان وچین. فصلنامه علمی پژوهشنامه تربیتی دانشگاه آزاد واحد بجنورد, ۷(۳۲), ۱-۲۸.

حسینی لرگانی, سیده مریم. (۱۳۹۸). طراحی الگوی برنامهٔ درسی نوآورانه در نظام آموزش عالی ایران: یک مطالعهٔ کیفی. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*, ۲۵(۳), ۲۷-۴۹.

سراجی، فرهاد.خاوری، سمیه. (۱۳۸۶). برنامه درسی مبتنی بر وب: گامی به سوی تمرکززدایی و یا تشدید تمرکز درنظام برنامه‌ریزی .*فصلنامه مطالعات برنامه درسی*،شماره ۴ (بهار ۱۳۸۶).

سعیدی پور، بهمن.(۱۳۹۱).مجموعه مقالات همایش تخصصی زندگی دوم. جهاددانشگاهی .صفحه۱۵۴-۱۵۱

طوسی، طلعت، مرعشی، منصور. (۱۳۹۳). جهانی شدن واثرات آن براهداف برنامه درسی نظام آموزشی ایران. *نشریه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی* پیاپی ۵ (بهار و تابستان ۱۳۹۱)شماره ۵ صفحه۷-۲۵ .

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

غزنوی، محمدرضا؛ دایی، حسین. فلاح، وحید. (۱۳۹۳). بررسی تطبیقی هوشمندسازی دربرنامه درسی کشورهای مالزی،استرالیا و فنلاند و ارائه الگویی برای ایران. *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*،شماره ۱ پیاپی ۳۷ بها ر

قلی زاده، پریا. روحانی، سعید. (۱۳۹۷). بررسی تاثیرات رایانش ابری بر یادگیری الکترونیکی. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، . ص ۱۲۵۳ ۱۲۷۰

کوثری، مسعود. (۱۳۸۷). نسل ایکس، وای، زد در سیاست‌گزاری فرهنگی در ایران. *فصلنامه راهبرد و فرهنگ* .پاییز -۱۳۸۷ دوره یکم، شماره ۳

فتحی واجارگاه، کوروش. (۱۴۰۰). اصول ومفاهیم اساسی برنامه‌ریزی درسی. ناشر، علم استادان

فتحی واجارگاه، کوروش. (۱۴۰۰). هویت‌های برنامه درسی: به سمت هویت‌های نو پدید. موسسه پژوهشی آییژ

فتحی واجارگاه، کوروش. (۱۳۹۹). بنیان های نظری دیدگاه نوچند بسترسازی در مطالعات برنامه درسی. *دو فصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی* سال ۱۱، شماره ۲۲،پاییز و زمستان ۷-۱۶،

فتحی مطلق، سروش. (۱۳۹۰) جهانی شدن و فاصله نسلی (مطالعه جامعه شناختی فاصله نسلی: با تاکید بر فن آوری اطلاعات و ارتباطات).. *فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گزاری عمومی* دوره ۲، شماره ۵، اسفند **۱۳۹۰**، صفحه ۱۴۵-۱۷۷.

فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۵). تحولات نوپدید در فرهنگ دانشگاه و فضای کلاس و تأثیر آن بر تدریس؛ تأملی در نسل‌های پنج گانهٔ دانشجو و استاد دوره ۴، شماره ۲، آذر ۱۳۹۵، صفحه۱-۲۹

منصوری، فرشته. افشاری، ملیکا. (۱۳۹۷). بررسی تاثیر ارزش‌ها و نگرش‌های مصرف‌کنندگان نسل‌های های Y، X، Z بر قصد خرید آنلاین. انتشارات دانشگاه تربیت مدرس.جلد ۶ صفحات ۷-۱۸۸

ملکی، حسن. (۱۳۸۰). برنامه درسی و پرورش تفکر. همایش انجمن برنامه درسی. انتشارات انجمن اولیا و مربیان

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

نوری ،زهره.(۱۴۰۱) نگاهی برابعادروان شناختی و سبک زندگی نسلZ. نشربوی کاغذ .بوکا

نوری, یارمحمدیان, نادی. (۱۳۹۸). بررسی نقش مؤلفه‌های شایستگی مرتبط با فناوری در برنامه درسی. *پژوهش در برنامه ریزی درسی*, *۱۶*(۶۳), ۴۹-۶۵.

هاشمی، سید احمد. برنامه‌ریزی درسی (اصول و کاربرد). ویرایش دوم. نشر دانشگاه آزاد ۱۳۹۴:۶۵۲.

Arjinder, K.(۲۰۲۰.The teacher of the generation_Z. International Journal of Applied, ۲۳. ISSN Print: ۲۳۹٤-۷۵۰۰ ISSN Online: ۲۳۹٤-۵۸٦۹ Impact Factor: ۵,۲ IJAR ۲۰۱۹; ۵(۸): ٤۳

Ang, W. H. D., Shorey, S., Zheng, Z. J., Ng, W. H. D., Chen, E. C. W., Shah, L. B. I., ... & Lau, Y. (۲۰۲۲). Resilience for Undergraduate Students: Development and Evaluation of a Theory-Driven, Evidence-Based and Learner Centered Digital Resilience Skills Enhancement (RISE) Program. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *۱۹*(۱۹), ۱۲۷۲۹.

Boholanol, H.(۲۰۱۷). Smart social networking :۲۱ st century teaching and learning skill.

Pedagogy,۷(۱), pp. ۲۱- ۲۹

Beck, L., & Wright, A. (۲۰۱۹). iGen: What you should know about post-millennial students. *College and University*, *۹٤*(۱), ۲۱-۲٦.

Barreiro, S. C., & Bozutti, D. F. (۲۰۱۷). Challenges and Difficulties to Teaching Engineering to Generation Z: a case research. *Propósitos y representaciones*, *۵*(۲), ۱۲۷-۱۸۳.

Chaisri, S.(۲۰۱۹). lity Traits of Thai Gen Z Undergraduates: Challenges in the EFL classroom pasaa.

Journal of LanguageTeaching and Learning in Thailand, ۵۷, ۱٦۵-۱۹۰

Çobanoglu, E. O., Tagrikulu, P., & Gül, A. C. (۲۰۱۸). Games from Generation X to Generation Z. *Universal Journal of Educational Research*, *٦*(۱۱), ۲٦۰٤-۲٦۲۳.

Cruz, F. J. F., & Díaz, M. J. F. (۲۰۱٦). Generation z's teachers and their digital skills. *Comunicar. Media Education Research Journal*, *۲٤*(۱).

Guntoro, M. Y., & Gunawati, D. (۲۰۲۰, February). Perception Students Collage About Global Citizenship to Aware with Global

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

Issue. In *۳rd International Conference on Learning Innovation and Quality Education (ICLIQE ۲۰۱۹)* (pp. ۱۲۱۳-۱۲۲۰). Atlantis Press.

Hilton, A. (۲۰۱۸). Engaging primary school students in mathematics: Can iPads make a difference?. *International Journal of Science and Mathematics Education*, *۱۶*(۱), ۱٤٥-۱٦٥.

Johnson, W. L., Johnson, A. M., & Johnson, J. W. (۲۰۱۸). The Three Generations of Effective Schools Research. *Online Submission*.

Demir, B.(۲۰۲۱). Generation Z students' expectations from English language instruction ،OURNAL OF LANGUAGE AND LINGUISTIC STUDIES ISSN: ۱۳۰٥-٥۷۸X. Journal of Language and Linguistic Studies,٦۸۳-۷۰۱

Denis,V. & Sergey, A .(۲۰۲۰). Emerging digital media culture in Russia: modeling the media consumption of Generation Z, Published online:۱۹ Apr

Dunas, D. V., & Vartanov, S. A. (۲۰۲۰). Emerging digital media culture in Russia: modeling the media consumption of generation Z. *Journal of Multicultural Discourses*, *۱٥*(۲), ۱۸٦-۲۰۳.

Çobanoglu, E. O., Tagrikulu, P., & Gül, A. C. (۲۰۱۸). Games from Generation X to Generation Z. *Universal Journal of Educational Research*, *٦*(۱۱), ۲٦۰٤-۲٦۲۳.

Healy, K. (۲۰۱۹). Using an escape-room-themed curriculum to engage and educate generation Z students about entomology. *American Entomologist*, *٦٥*(۱), ۲٤-۲۸.

Poláková, P., & Klímová, B. (۲۰۱۹). Mobile technology and Generation Z in the English language classroom—A preliminary study. *Education Sciences*, *۹*(۳), ۲۰۳.

Frey, T. K., Tatum, N. T., & Cooper, T. B. (۲۰۲۱). Using the Basic Course to Prepare Digital Natives for New Role as Reverse Mentors. *Basic Communication Course Annual*, *۳۳*(۱), ۱۸

Islam, Z. (۲۰۱۹). Constructivist Digital Design Studio with Extended Reality for Effective Design Pedagogy. *Design and Technology Education: an International Journal*, *۲٤*(۳), ٥۲-۷٦.

Loveland, E. (۲۰۱۷). Instant generation. *Journal of college admission*, *۲۳٥*, ۳٤-۳۸.

Miller, A. C., & Mills, B. (۲۰۱۹). 'If They Don't Care, I Don't Care': Millennial and Generation Z Students and the Impact of Faculty Caring. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, *۱۹*(٤), ۷۸-۸۹.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

Moore, K., & Frazier, R. S. (۲۰۱۷). Engineering education for generation Z. *American Journal of Engineering Education (AJEE)*, ۸(۲), ۱۱۱-۱۲۶.

Merrell's Strong Start—Grades, K. A Social & Emotional Learning Curriculum.

Noddings, N. (۲۰۱۶). Moral life and education. *Action in teacher education*, ۳۸(۳), ۲۱۲-۲۱۶.

Popescu, D., Popa, D. M., & Cotet, B. G. (۲۰۱۹). Getting ready for Generation Z students-considerations on ۳D printing curriculum. *Propósitos y representaciones*, ۷(۲), ۲٤۰-۲٦۸

Persada, S. F., Miraja, B. A., & Nadlifatin, R. (۲۰۱۹). Understanding the Generation Z Behavior on D-Learning: A Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) Approach. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, ۱٤(٥).

Poláková, p. Klímová, B. (۲۰۱۹). Mobile Technology and Generation Z in the English Language Classroom--A Preliminary Study. Education Sciences, ۹, Article ۲۰۳ ۲۰۱۹ University, Slovakia

Rothman, D. (۲۰۱٦). A Tsunami of learners called Generation Z

Seemiller, C., & Grace, M. (۲۰۱۷). Generation Z: Educating and engaging the next generation of students. *About Campus*, ۲۲(۳), ۲۱-۲٦.

Shatto, B., & Erwin, K. (۲۰۱۷). Teaching Millennials and Generation Z: Bridging the generational divide. *Creative nursing*, ۲۳(۱), ۲٤-۲۸

Smith, K. T. (۲۰۱۹). Mobile advertising to Digital Natives: preferences on content, style, personalization, and functionality. *Journal of Strategic Marketing*, ۲۷(۱), ٦۷-۸۰.

Seage, S. J., & Türegün, M. (۲۰۲۰). The Effects of Blended Learning on STEM Achievement of Elementary School Students. *International Journal of Research in Education and Science*, ٦(۱), ۱۳۳۱٤۰.

Yu, E. (۲۰۲۰). Student-Inspired Optimal Design of Online Learning for Generation Z. *Journal of educators online*, ۱۷(۱), n۱.

Yalçin, I., Özkurt, B., Özmaden, M., & Yağmur, R. (۲۰۲۰). Effect of smartphone addiction on loneliness levels and academic achievement of z generation. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, ۷(۱), ۲۰۸-۲۱٤

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]